

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноватики, природокористування та
інфраструктури
Кафедра бізнес-аналітики та інноваційного інжинірингу

МАЗУРОК Марія Романівна

Фінансова звітність як інформаційна база управління підприємством / Financial reporting as an information base of enterprise management

спеціальність: 071 – Облік і оподаткування
освітньо-професійна програма – Бізнес-аналітика та управління інноваційними системами

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
ОБАмнв-21
М.Р. Мазурок
Науковий
керівник:
д.е.н., професор
Н.П. Чорна

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
“_____” _____ 20_____ р.
Завідувач кафедри
_____ **Р. Ф. Бруханський**

ТЕРНОПІЛЬ - 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ І АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Фінансова звітність підприємства: суть, класифікація і значення.....	6
1.2. Теоретичні засади аналізу фінансової звітності підприємства	12
1.3. Нормативно-правове забезпечення складання фінансової звітності підприємства.....	16
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПУАТ «НОВОВОЛИНСЬКИЙ ЛИВАРНИЙ ЗАВОД».....	20
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПуАТ «Нововолинський ливарний завод»	20
2.2. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства.....	25
2.3. Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.....	34
Висновки до розділу 2.....	47
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	50
3.1. Оптимізаційна модель підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	50
3.2. Зарубіжний досвід оптимізації використання фінансових ресурсів підприємства.....	61
Висновки до розділу 3.....	67
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки бухгалтерська (фінансова) звітність господарюючих суб'єктів стає основним засобом комунікації та найважливішим елементом інформаційної підтримки управління. Склад та інформаційний зміст звітів під впливом безлічі факторів зазнали суттєвих змін у часі. Дослідження закономірностей та факторів впливу на еволюцію розвитку фінансової звітності є попереднім етапом оцінки подальших її трансформацій, порядку складання та подання зацікавленим користувачам. Як аналітична база фінансова звітність використовується зацікавленими користувачами фінансової інформації, до яких належать як внутрішні користувачі (менеджери, економісти, фінансисти), так і зовнішні користувачі (акціонери, інвестори, конкуренти).

Тенденції розвитку фінансової звітності формуються під впливом багатьох факторів, у тому числі таких, як інформаційні переваги стейкхолдерів, стан економіки, рівень розвитку інформаційних технологій та фінансової звітності чи певної модифікації тенденцій, які існували раніше. У зв'язку з цим для продовження роботи над концептуальними, методологічними та практичними питаннями, що належать до фінансової звітності, необхідне наукове осмислення та аналіз тенденцій її розвитку, що діють в даний час.

Використані теоретичні і законодавчо-нормативні джерела. Значний внесок у розробку теоретичних, організаційно-методичних та методологічних положень щодо процесу формування фінансової звітності та його удосконалення здійснили такі відомі вітчизняні науковці, як Р. Ф. Бруханський, Ю. А. Верига, Н. І. Верхоглядова, В. М. Костюченко, В. П. Пантелеєв, В. В. Резникова, В. Ю. Світлична та інші.

Об'єктом дослідження виступає система фінансової звітності ПуАТ «Нововолинський ливарний завод».

Предметом дослідження є процес формування фінансової звітності ПуАТ «Нововолинський ливарний завод».

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності фінансової звітності підприємства, розкритті особливостей її формування і використання, визначенні шляхів оптимізації управління фінансовими ресурсами підприємства на підставі показників фінансової звітності.

Досягнення поставленої мети обумовило вирішення наступних **завдань**:

- з'ясувати сутність фінансової звітності;
- визначити форми фінансової звітності підприємства;
- дослідити механізм формування фінансової звітності підприємства;
- окреслити нормативно- правове забезпечення процесу формування фінансової звітності підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- дати характеристику джерелам формування фінансових ресурсів підприємства окремого суб'єкта господарювання;
- проаналізувати ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства на підставі показників фінансової звітності;
- розробити напрями підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства в контексті формування показників фінансової звітності підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів. Внаслідок проведеного дослідження отримані результати, що з наукової точки зору є новими або містять елементи новизни. Зокрема, вперше побудовано графічну модель оптимізації внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів з використанням регресійного аналізу, яка дає можливість спрогнозувати динаміку загального обсягу власних джерел фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» на період 2022–2026 років та конкретизувати роль власного капіталу і чистого прибутку у їх загальному обсязі в рамках формування показників фінансової звітності підприємства; набули подальшого розвитку пропозиції з оптимізації управління фінансовими ресурсами ПуАТ «Нововолинський ливарний завод».

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути корисними менеджерам та фінансовим директорам, фінансовим консультантам, бухгалтерам при складанні фінансової звітності підприємства та управління фінансовими ресурсами підприємства на підставі показників фінансової звітності.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Отримані результати досліджень з теоретичних та методичних питань з фінансової звітності опубліковані у збірниках тез за результатами VI Національної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток освіти, науки, бізнесу, суспільства та довкілля в умовах глобальних викликів» [Тернопіль, 17 листопада 2021 р.] та X Національної науково-практичної конференції «Наука і бізнес: проблеми, перспективи та інновації в умовах воєнного стану» [Тернопіль, 10 листопада 2022 р.].

Структура і обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменування), додатків та містить 15 таблиць і 20 рисунків. Основний текст роботи викладено на 76 сторінках комп'ютерного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ І АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансова звітність підприємства: суть, класифікація і значення

Фінансова звітність є невід'ємною складовою звітності підприємств і важливим інструментом управління економікою.

Фінансова звітність, згідно з Законом України «Про бухгалтерську звітність та фінансову звітність в Україні»: «це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період» [33].

Фінансова звітність складається із затверджених Міністерством фінансів України та погоджених із Державною службою статистики України форм:

- «Баланс (Звіт про фінансовий стан), форма № 1;
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2;
- Звіт про рух грошових коштів, форма № 3;
- Звіт про власний капітал, форма № 4;
- Примітки до річної фінансової звітності, форма № 5 з додатками: Звітність за сегментами, форма № 6 та пояснювальною запискою» [33].

Однією з основних форм бухгалтерської звітності є «Баланс» (звіт про фінансовий стан) (форма №1), який складається за даними залишку по дебету і кредиту синтетичних рахунків на початок і кінець звітного періоду, взятих з Головної книги.

Форму балансу підприємства, зміст його статей та порядок складання визначено Національним П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73 [24] та наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» від 28.03.2013 р. № 433 [35].

Баланс (звіт про фінансовий стан) складається за формою № 1 (код за ДКУД 1801001) підприємствами, організаціями та іншими юридичними

особами усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності).

Метою складання балансу є: «надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату для прийняття управлінських рішень. Інформація про ресурси підприємства, які ним контролюються і принесуть економічну вигоду у майбутньому, є надзвичайно корисною, адже вона характеризує можливості створення грошових потоків у майбутньому. Дані про власний капітал необхідні для визначення потреб у фінансових ресурсах в майбутньому та для передбачення розподілу прибутку. Інформація про зобов'язання підприємства допомагає користувачам оцінити здатність його щодо виконання своїх обов'язків перед кредиторами. За даними балансу оцінюється автономність підприємства, його ліквідність, плато- і кредитоспроможність тощо» [24].

Таким чином, баланс є головним джерелом інформації для аналізу та оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання і прийняття на цій підставі ефективних управлінських рішень.

Також важливою формою звітності є «Звіт про фінансові результати» (звіт про сукупний дохід) (форма №2), яка характеризує кінцевий результат фінансово-господарської діяльності підприємства.

Метою складання звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) є: «надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки та сукупний дохід підприємства за звітний період для прийняття управлінських рішень» [24].

Форму звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), зміст його статей та порядок складання визначено Національним П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [24] та наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» [35].

Формування фінансових результатів у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід): «підпорядковане видам діяльності підприємства.

Діяльність підприємства поділяється на звичайну, яка включає операційну (основну та іншу), фінансову та інвестиційну. Крім цього, до звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) включаються результати від припиненої діяльності, тобто відображаються відповідно прибуток або збиток від припиненої діяльності після оподаткування та/або прибуток або збиток від переоцінки необоротних активів та груп вибуття, що утворюють припинену діяльність і оцінюються за чистою вартістю реалізації» [24].

«Звіт про рух грошових коштів» (форма №3) являє собою: «розшифровку руху грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, підприємство розгорнуто наводить суми надходжень та видатків, що виникають в результаті відповідної діяльності» [24]. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає зміст, структуру і формат цього звіту, який складають усі підприємства, крім малих підприємств.

Метою складання звіту про рух грошових коштів є: «надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, які відбулися в грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період» [24].

Проаналізувавши показники звіту про рух грошових коштів можна встановити, звідки (за рахунок якого виду діяльності) підприємство одержує найбільше коштів та куди їх направлено, який його загальний фінансовий стан.

«Звіт про власний капітал» (форма №4): «це звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду» [24].

Метою складання звіту про власний капітал є: «розкриття інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. Власний капітал – це один з найважливіших і найістотніших показників для підприємства. Власний капітал утворюється за рахунок двох джерел: внесення власниками (засновниками) грошей чи інших активів; накопичення суми прибутку, що залишається на підприємстві. Для заповнення звіту про власний капітал використовують дані балансу, звіту про фінансові результати, дані аналітичного і синтетичного обліку» [35].

До річної фінансової звітності: «додаються Примітки до фінансової звітності (форма №5). Вони розкривають: облікову політику підприємства; інформацію, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними положеннями (стандартами); інформацію, що містить додатковий аналіз статей звітності, потрібний для забезпечення її зрозумілості і доречності» [24].

Якщо метою складання і подання фінансової звітності є надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства, то метою складання приміток до річної звітності є забезпечення деталізації і обґрунтованості статей фінансових звітів.

Обсяг інформації в примітках до фінансової звітності залежить від видів діяльності підприємства, багатьох інших чинників та вимог конкретних П(С)БО.

Для суб'єктів малого підприємництва передбачений: «Фінансовий звіт у складі Балансу (форма №1-м) та Звіту про фінансові результати (форма №2-м) або спрощений фінансовий звіт у складі Балансу (форма №1-мс) та Звіту про фінансові результати (форма №2-мс). Зміст, форма та порядок заповнення відповідних форм визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [24].

Для заповнення відповідних форм малі підприємства використовують реєстри синтетичного та аналітичного обліку спрощеної форми обліку або діючої форми обліку для всіх підприємств.

З метою забезпечення: «доступності, гласності та відкритості для зацікавлених користувачів річна фінансова звітність підприємств є відкритою для опублікування, крім випадків, передбачених законодавством, а її достовірність підтверджує аудиторська організація. Основною метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства» [5, с.395].

Користувачами фінансової звітності виступають: «як фізичні так і юридичні особи – суб'єкти економічної діяльності, у т. ч. керівництво підприємства, менеджери певних ланок управління підприємством, фінансово-кредитні установи, інвестори, банки, органи державної фіскальної служби, органи статистики, контрольно-ревізійна служба України, фірми – контрагенти та ін.» [21, с.12].

Порядок надання фінансової звітності користувачам визначається чинним законодавством. При підготовці та поданні фінансової звітності слід дотримуватися певних вимог. Загальні вимоги, що пред'являються до фінансової звітності, викладені у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», в інших П(С)БО і методичних рекомендаціях.

У Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності висвітлюються питання розкриття інформації за окремими статтями цих форм [35].

У нормативно-правових актах містяться основні вимоги щодо складання фінансової звітності, які стосуються таких питань: «мета, склад та елементи фінансової звітності; державне регулювання; звітний період; суб'єкти, які складають консолідовану (зведену) звітність; валюта складання фінансової звітності; порядок подання та оприлюднення фінансової звітності; інформація, яка розкривається у фінансової звітності; якісні характеристики звітності; відомості про облікову політику підприємства; виправлення помилок і зміни у фінансових звітах; контроль за додержанням законодавства про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [21, с.13].

Варто відмітити, що норми НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» щодо складання фінансової звітності не стосуються фінансово – кредитних установ, суб'єктів малого бізнесу та бюджетних (неприбуткових) установ і організацій, а також порядку складання консолідованої звітності. Ці аспекти регламентуються іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Фінансова звітність підприємства формується з дотриманням принципів, які передбачено п. 6 П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». До таких принципів віднесено: «принцип автономності підприємства, за яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників; тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства; принцип безперервності діяльності, що передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі; принцип періодичності, що припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди з метою складання фінансової звітності; принцип історичної (фактичної) собівартості, що визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання; принцип нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду слід порівняти доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей; принцип повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі; принцип послідовності, який передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності; принцип обачності, згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства; принцип превалювання сутності над формою, за яким операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми; принцип єдиного грошового вимірника, який передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці» [24].

Складанням фінансової звітності завершується обліковий цикл обробки даних засобами бухгалтерського обліку. Для забезпечення належного порядку

організації та ведення бухгалтерського обліку і складання звітності на підприємстві керівником (власником) має бути виданий наказ щодо розроблення й прийняття Положення «Про облікову політику». У разі потреби, до цього Положення можуть вноситися зміни та доповнення перевидається у новій редакції.

1.2. Теоретичні засади аналізу фінансової звітності підприємства

Аналіз фінансової звітності – це: «процес, який має на меті дати оцінку поточного та минулого фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Першочерговою метою при цьому є визначення оцінок та завбачень відносно майбутніх умов діяльності підприємства» [15].

Аналіз фінансової звітності може ґрунтуватись на двох підходах: «практичному (прямому) і методологічному (непрямому). За практичного підходу передбачається, що методологія аналізу не викликає сумніву і для аналізу застосовуються відомі методологічні прийоми. За методологічного підходу обговорюють обґрунтованість та методологію аналізу, побудову звітних форм, склад інформації, що включається у звітність, методи обрахунку індексів тощо» [27, с.52].

Розрізняють аналіз звітності ретроспективний та перспективний. В результаті перспективного аналізу виявляються тенденції та закладаються в розрахунки очікувані фінансові результати.

Аналіз фінансової звітності є частиною аналізу господарської діяльності підприємства, загальну структуру якого можна представити схемою, що наведена на рисунку 1.1.

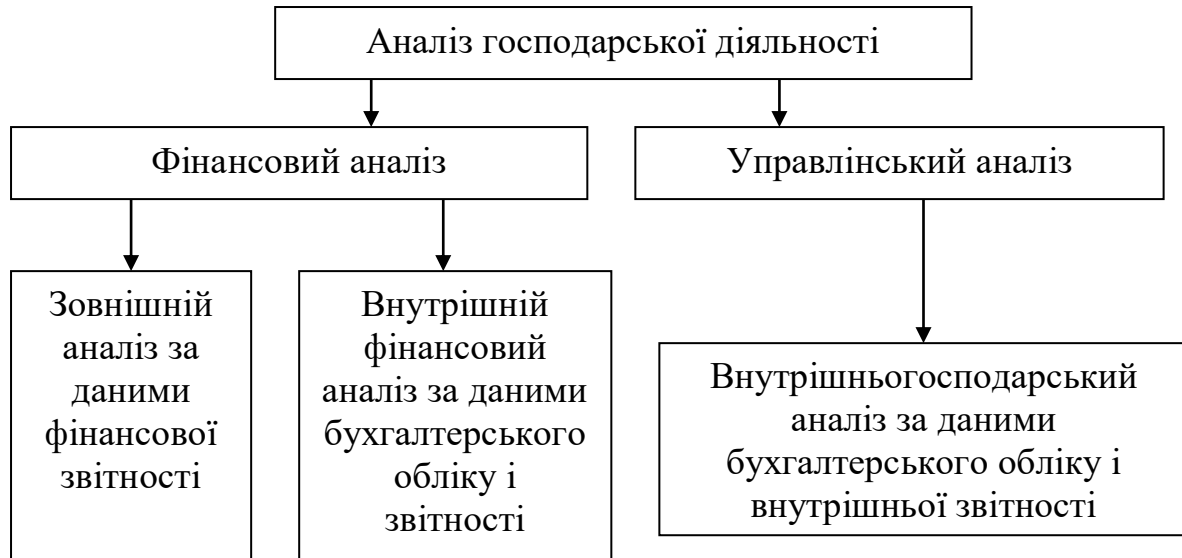

Рис. 1.1. Структура аналізу господарської діяльності

Джерело: побудовано автором на основі [8; 17; 24]

Сутність аналізу фінансової звітності полягає в: «застосуванні аналітичних інструментів та методів з метою виявлення суттєвих зв'язків і характеристик, необхідних для прийняття управлінських рішень. Аналіз слугує перетворенню числових даних, що є у фінансовій звітності, у необхідну для прийняття управлінських рішень інформацію» [15].

Аналіз фінансової звітності підприємства поділяється: «на зовнішній і внутрішній. Внутрішній аналіз проводиться службами організації, його результати використовуються для планування фінансового стану організації, забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності. Мета внутрішнього аналізу – встановити планомірне надходження грошових коштів і розмістити власні і позикові кошти таким чином, щоб забезпечити ефективне функціонування організації, отримання максимального прибутку і виключення банкрутства. Зовнішній аналіз здійснюється інвесторами, банками, постачальниками матеріальних і фінансових ресурсів, контролюючими органами на основі публікованої звітності. Його мета – встановити можливість вигідного вкладення коштів, щоб забезпечити максимальний прибуток і мінімізувати комерційні та фінансові ризики» [15].

Аналізуючи фінансову звітність, користувач спочатку визначає абсолютні показники, а потім при за допомогою аналітичної обробки переходить до відносних показників – фінансових коефіцієнтів.

Методики проведення аналізу фінансової звітності залежить від поставлених цілей, від різних факторів інформаційного, методичного, кадрового і технічного забезпечення.

Як свідчить практика, аналіз фінансової звітності здійснюється: «у два етапи:

- експрес-аналіз фінансового стану або попередня оцінка;
- деталізований аналіз фінансового стану» [15].

Основною метою проведення експрес-аналізу є проста оцінка майнового стану та ефективності розвитку підприємства.

Мета деталізованого аналізу – більш глибока характеристика майнового і фінансового стану сільськогосподарського підприємства, результатів його діяльності в минулому році (періоді), а також можливостей розвитку на перспективу.

Саме деталізований аналіз фінансової звітності дає змогу: «оцінити фінансовий стан підприємства, його майновий стан, ступінь підприємницького ризику (можливість погашення зобов'язань перед третіми особами), достатність капіталу для поточної діяльності і короткострокових інвестицій, потребу в додаткових джерелах фінансування, здатність до нарощування капіталу, раціональність використання позикових коштів, ефективність діяльності підприємства загалом» [20].

У загальному вигляді поглиблений аналіз фінансової звітності: «включає в себе такі складові:

1. Попередній огляд економічного і фінансового стану суб'єкта господарювання (характеристика загальної спрямованості фінансово-господарської діяльності).

2. Оцінка і аналіз економічного потенціалу суб'єкта господарювання:

- 2.1. Оцінка майнового стану (вертикальний і горизонтальний аналіз балансу, аналіз якісних зрушень у майновому положенні).

2.2. Оцінка фінансового стану (оцінка ліквідності, оцінка фінансової стійкості).

3. Оцінка і аналіз фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання (оцінка обсягу продажів, аналіз структури доходів, аналіз структури витрат, аналіз прибутку, аналіз рентабельності, оцінка фінансової стійкості, оцінка платоспроможності) (табл. 1.1)» [40, с.143].

Таблиця 1.1

Основні показники для аналізу фінансового стану підприємств

Показник	Нормативне значення
Показники фінансової стійкості	
1. Коефіцієнт автономії	> 0,5
2. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,6 – 0,7
Показники ліквідності	
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8
3. Коефіцієнт покриття	2
Показники ділової активності	
1. Обертання кредиторської заборгованості, дні	до 15 днів
2. Обертання дебіторської заборгованості, дні	до 10 днів
3. Тривалість операційного циклу	до 30 днів
4. Тривалість фінансового циклу	до 20 днів
Показники рентабельності	
1. Коефіцієнт рентабельності продукції	> 0,2
2. Рентабельність власного капіталу	> 0,15
3. Рентабельність основного капіталу	> 0,1
4. Коефіцієнт рентабельності основної діяльності	> 0,8

Джерело: побудовано автором на основі [8; 17; 24]

Технологічний процес аналізу фінансової звітності залежить від поставлених завдань, які можуть бути різними (зокрема це прогнозування майбутніх умов і результатів, виявлення проблем управління підприємством, оцінка діяльності керівництва, вибір напрямків інвестування тощо).

Проведення оперативного і якісного аналізу фінансової звітності дасть змогу підприємству виявити резерви покращання його фінансового стану, підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Послідовність аналізу фінансового стану підприємства: «включає в себе збір необхідних даних, їх обробку, розрахунок показників зміни статей фінансових звітів, розрахунок фінансових коефіцієнтів, порівняльний аналіз

значень фінансових коефіцієнтів із нормативними значеннями, аналіз зміни фінансових коефіцієнтів, формулювання висновків стосовно фінансового стану сільськогосподарського підприємства» [15].

Отже, до основних завдань аналізу фінансової звітності належить: «оцінка фінансової стійкості підприємства та дослідження рентабельності; дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами; об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стабільності підприємства; оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності; визначення ефективності використання фінансових ресурсів» [40, с.143].

1.3. Нормативно-правове забезпечення складання фінансової звітності підприємства

Правові основи з питань складання фінансової звітності регламентуються Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». В ст.6 Закону визначено, що: «державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється з метою:

- створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів;

- удосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності» [33].

Цим Законом визначено, що: «національні П(С)БО є основним нормативно-правовим документом у системі регулювання бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання, який визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам» [33].

В ст. 71 Господарського кодексу України передбачено, що: «облік і звітність підприємства здійснюється відповідно до вимог ст. 19 Господарського Кодексу та інших нормативно-правових актів. Ст. 19 Господарського кодексу

України передбачає, що усі суб'єкти господарювання, відокремлені підрозділи юридичних осіб, виділені на окремий баланс, зобов'язані вести первинний (оперативний) облік результатів своєї роботи, складати та подавати відповідно до вимог закону статистичну інформацію та інші дані, а також вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно із законодавством. Держава здійснює контроль і нагляд за господарською діяльністю суб'єктів господарювання у сфері збереження та витрачання коштів і матеріальних цінностей суб'єктами господарських відносин – за станом і достовірністю бухгалтерського обліку та звітності» [12].

Податковим кодексом України визначено, що: «платники податків зобов'язані в установленому порядку вести облік доходів і витрат, складати звітність, що стосується обчислення податків і зборів (ст.16 ПКУ)» [31].

Таким чином, законодавством України передбачено, що: «усі суб'єкти господарювання зобов'язані вести бухгалтерський облік і складати та подавати встановлені форми звітності. Звітність дозволяє визначати становище підприємства серед аналогічних підприємств на ринку товарів, робіт, послуг» [33].

При Міністерстві фінансів України: «створено Методологічну раду з бухгалтерського обліку, яка здійснює організацію та розробку проектів національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності тощо. Методологічною радою з бухгалтерського обліку розроблено Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, які затверджені наказами Міністерства фінансів України» [35].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО) : «це нормативно-правовий акт, затверджений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам» [24].

В Україні введено в дію: «два національних П(С)БО, тридцять два П(С)БО, ПБО «Податкові різниці» та наказ Міністерства фінансів України «Про

Примітки до річної фінансової звітності» № 302 від 29.11.2000 р., який прирівнюється до положень. Усі накази Міністерства фінансів щодо бухгалтерського обліку та складання звітності підлягають реєстрації у Міністерстві Юстиції України, після чого вони вводяться в дію» [35].

Разом з тим фахівці зазначають, що: «низькі законодавчі вимоги до якості фінансової звітності визначають державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні неефективним» [28].

Необхідність подальшого реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності, відповідно до вимог ринкової економіки і МСФЗ, є: «важливим спільним завданням, яке повинно об'єднати сьогодні зусилля науковців, державних органів влади і професійних організацій для подальшого розвитку теорії і практики складання фінансової звітності, що надаватиме переваги вітчизняним підприємствам у процесі залучення інвестицій, розвитку реального сектора економіки, забезпечення економічного зростання та інтеграції України у ЄС» [45].

Висновки до розділу 1

Отже, фінансова звітність є важливим інструментом управління економікою і невід'ємною складовою звітності підприємств. Така звітність включає інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Фінансова звітність складається із затверджених Міністерством фінансів України та погоджених із Державною службою статистики України форм: Баланс (Звіт про фінансовий стан) (ф. № 1); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. № 2; Звіт про рух грошових коштів, (ф. № 3); Звіт про власний капітал (ф. № 4); Примітки до річної фінансової звітності (ф. № 5) з додатками: Звітність за сегментами (ф. № 6) та пояснювальною запискою.

Аналіз фінансової звітності – це процес, який має на меті дати оцінку поточного та минулого фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Він є важливим елементом фінансового менеджменту і

переслідує перш за все такі цілі: визначення фінансового стану підприємства; виявлення змін у фінансовому стані підприємства; встановлення основних факторів, що обумовлюють зміни в фінансовому стані; прогнозування основних тенденцій фінансового стану підприємства. Основні напрямки аналізу залежать від цілей, які ставить перед собою користувач інформації з фінансової звітності.

Система нормативно-правового регулювання фінансової звітності являє собою сукупність нормативно-правових документів, у яких закріплені положення, що регулюють або впливають на організацію, підготовку, складання та подання фінансової звітності з метою покращення якості інформаційного забезпечення користувачів.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПУАТ «НОВОВОЛИНСЬКИЙ ЛИВАРНИЙ ЗАВОД»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПуАТ «Нововолинський ливарний завод»

ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» (ПуАТ «НЛЗ») є одним з найбільших ливарних заводів західного регіону України.

Підприємство засновано 01.10.1986 року, 01.10.1992 року перетворене у Орендне товариство «Нововолинський ливарний завод», а 29.12.1995 року перетворене у Відкрите акціонерне товариство «Нововолинський ливарний завод». З 18.05.2019 року у відповідності до Закону України «Про акціонерні товариства» № 514 від 17.09.2008 року, ВАТ «Нововолинський ливарний завод» перейменовано у ПуАТ «Нововолинський ливарний завод».

Завод є членом Асоціації ливарників України, асоційованим членом Асоціації «Комітет економічного розвитку».

Головними видами продукції, що виготовляє ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» є: «вироби для рухомого складу залізної дороги, відливки зі сталі, сірого чавуна, алюмінієвих сплавів, запчастини до авто- і сільгосптехніки (маховики, корпуси, катки, зірки, колеса напрямні, диски), церковні дзвони» [28].

Статутний капітал Товариства становить 1568060 гривень та налічує 6272240 простих іменних акцій, номінальною вартістю 0,25 грн. за одиницю.

Згідно довідки ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» №13/64 від 12.12.2013р. його акціонерами є фізичні і юридичні особи, які набули права власності на акції товариства в процесі приватизації. Загальна кількість акціонерів товариства становить – 980 , з них - 1 юридична особа, частка яких в статутному капіталі складає 81,1049%, та 1009 - фізичних осіб з часткою - 18,1049% [28].

Вищим органом Товариства є загальні збори, до компетенції яких входить вирішення будь-яких питань діяльності акціонерного товариства. Органами управління Товариства є:

- загальні збори акціонерів;
- наглядова рада;
- правління;
- ревізійна комісія.

Організаційна структура управління ПуАТ «НЛЗ» наведена на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ПуАТ «Нововолинський ливарний завод»

Джерело: побудовано автором

Щодо чисельності працюючих, то середньооблікова чисельність ПуАТ «НЛЗ»:

- працівників облікового складу станом на 31.12.2021 року становить - 561 чол.

- позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом - 79 чол.

- працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу - 11 чол.

Фонд заробітної плати у 2021 р. збільшився на 5578 тис грн і на звітну дату становить 26687 тис грн [28].

Крім цього, варто розглянути виробничу структуру ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» (рис. 2.2).

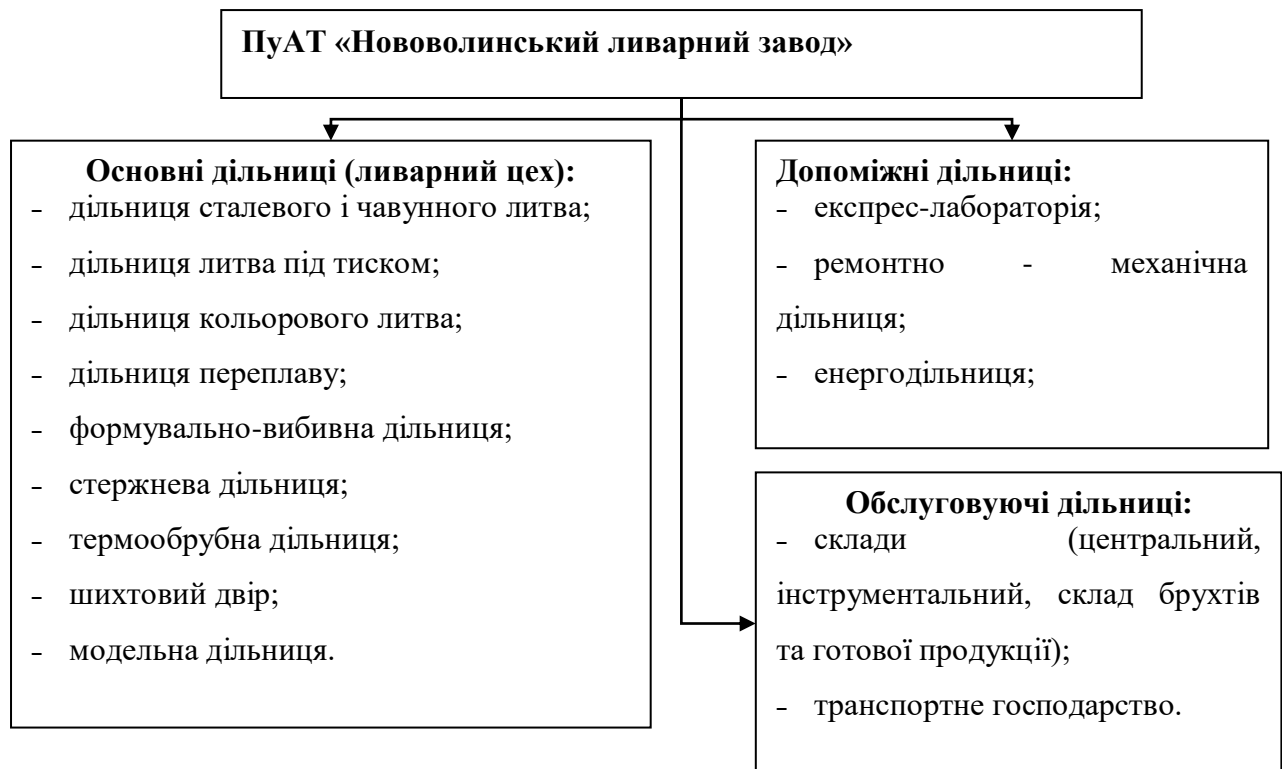

Рис. 2.2. Виробнича структура ПуАТ «Нововолинський ливарний завод»

Джерело: побудовано автором

Основними процесами в ливарному виробництві є:

- підготовка шихти й домішок,
- завантаження їх у плавильні печі,

- плавка металу,
- випуск металу й заливання у форми,
- підготовка формувальної й стрижневої суміші,
- виготовлення форм і стрижнів,
- вибивання, очищення, обрубкування виливків,
- термічна обробка,
- фарбування виливків.

Підприємство випускає конкурентоспроможну продукцію, орієнтуючись на постійно зростаючі потреби споживачів. Виробнича стратегія підприємства передбачає інтенсифікацію виробничих процесів.

Фінансові результати діяльності ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2019 – 2021 рр. наведені в таблиці 2.1.

Дані табл. 2.1 ілюструють, що у 2021 р. сума виручки від реалізації продукції підприємства склала 239938 тис грн, що на 3,97 % більше, ніж у попередньому 2020 р., та на 87,91 % більше, ніж у 2019 р. Таку тенденцію безумовно можна вважати позитивною у діяльності підприємства. Відбулось також зростання загальної суми надходжень відповідно на 182084 тис грн (або на 125,85 %) , порівняно з аналогічним показником за 2020 рік та на 9509 тис грн (3,00 %) – за 2019 рік.

Водночас, спостерігається висхідна динаміка загального обсягу витрат на підприємстві: у 2021 році даний показник зріс на 35748 тис грн (на 33,57 %) у порівнянні з 2020 р, та на 112,06% у порівнянні з 2019 р. Така ситуація зумовлена збільшенням обсягу виробництва продукції.

Негативним явищем є скорочення обсягу чистого прибутку у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 20343 тис грн (на 27,18%). Проте, у порівнянні з 2019 р. обсяг чистого прибутку підприємства зріс на 42,03%.

**Аналіз фінансових показників роботи ПуАТ «Нововолинський
ливарний завод» упродовж 2019 - 2021 рр.**

Статті, тис грн	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. до 2020 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
				тис грн	%	тис грн	%
Дохід (виручка) від реалізації продукції	127687	230776	239938	9162	3,97	112251	87,91
Інші операційні доходи	16992	86478	86825	347	0,40	69833	410,98
Всього доходів	144679	317254	326763	9509	3,00	182084	125,85
Непрямі податки	15474	24169	24206	37	0,15	8732	56,43
Матеріальні затрати	46096	72446	96187	23741	32,77	50091	108,67
Витрати на оплату праці	13186	21111	26687	5576	26,41	13501	102,39
Відрахування на соціальні заходи	5910	9308	11851	2543	27,32	5941	100,52
Амортизація	860	1763	6721	4958	281,23	5861	681,51
Інші операційні витрати	1020	1855	785	-1070	-57,68	-235	-23,04
Всього витрат	67072	106483	142231	35748	33,57	75159	112,06
Чистий прибуток	38383	74857	54514	-20343	-27,18	16131	42,03

Джерело: розраховано автором

Таким чином, проведений аналіз фінансових показників діяльності ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» показав, що підприємство є рентабельним, незважаючи на незначне зниження суми чистого прибутку у звітному році, а високий рівень та позитивна динаміка надходжень від реалізації продукції свідчить про конкурентоспроможність продукції товариства.

2.2. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства

Як вже зазначалося у першому розділі даної дипломної роботи, до джерел формування фінансових ресурсів підприємства належать внутрішні та зовнішні.

Проаналізуємо спочатку внутрішні джерела формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2019 – 2021 р. Джерелами даних для аналізу буде фінансова звітність підприємства за 2019, 2020, 2021 роки, а саме: форма 1 «Баланс», форма 2 «Звіт про фінансові результати», форма 4 «Звіт про власний капітал».

Виходячи із наявних даних, до внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» належать:

- власний капітал (ф.1, р. 380);
- чистий прибуток (ф2, р. 220);
- амортизаційні відрахування (ф.2, р.260).

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів: «головне місце займає прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства. Він формує більшу частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу і відповідно ріст ринкової вартості підприємства. Певну роль у складі внутрішніх джерел відіграють також амортизаційні відрахування, особливо на підприємствах з високою вартістю власних основних засобів та нематеріальних активів, що використовуються у господарській діяльності; однак суму власного капіталу підприємства вони не збільшують, а лише містять засоби його реінвестування. Інші внутрішні джерела становлять незначну частку у формуванні власних фінансових ресурсів підприємства» [34].

Проведемо аналіз обсягу і динаміки зазначених внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів упродовж 2019-2021 років (табл.2.2).

Аналіз обсягу і динаміки внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2019 -2021 рр.

Показники, тис грн	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. до 2020 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
				тис грн	%	тис грн	%
Статутний капітал	1568	1568	1568	-	-	-	-
Інший додатковий капітал	9125	9125	9125	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток	40985	115842	170356	54514	47,06	129371	315,65
Всього власний капітал	51678	126535	181049	54514	43,08	129371	250,34
Амортизаційні відрахування	860	1763	6721	4958	281,23	5861	681,51
Чистий прибуток	38383	74857	54514	-20343	-27,18	16131	42,03
ВСЬОГО	90921	203155	242284	39129	19,26	151363	166,48

Джерело: розраховано автором

Як свідчать дані, наведені в табл.2.2, обсяг внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів у 2021 р. збільшився на 39129 тис грн (на 19,26%) у порівнянні з 2020 р., та на 151363 тис грн, (на 166,48 тис грн). Таке зростання відбулося за рахунок збільшення обсягу власного капіталу відповідно на 54514 тис грн (43,08 %) та на 129371 тис грн (250,34%) у 2021 році, порівняно з 2020 і 2019 роками.

Слід зазначити, що зростання суми власного капіталу підприємства упродовж аналізованого періоду зумовлене збільшенням обсягу нерозподіленого прибутку. Таке явище є позитивним і свідчить про високий рівень забезпеченості підприємства власними фінансовими ресурсами.

Розглянемо динаміку обсягу внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2019 -2021 рр. (рис. 2.3).

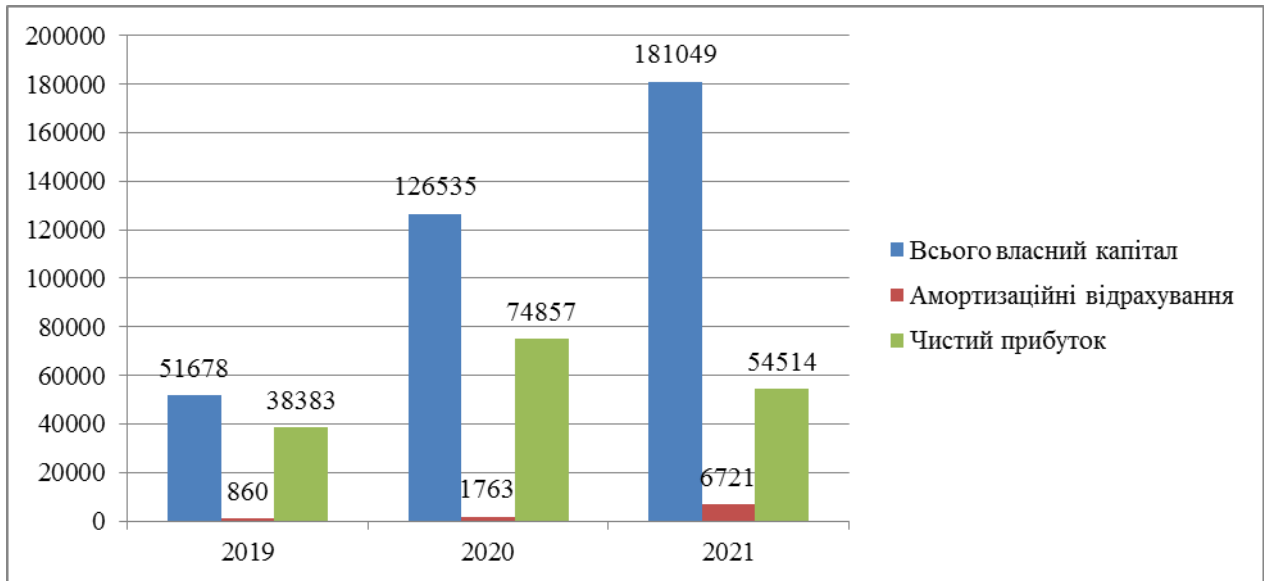

Рис. 2.3. Динаміка обсягу внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ Нововолинський ливарний завод» у 2019 -2021 рр., тис грн

Джерело: побудовано автором

Діаграма, наведена на рисунку 2.3 яскраво ілюструє висхідні тенденції зміни таких показників, як власний капітал та амортизаційні відрахування. Упродовж трьох років сума власного капіталу підприємства зросла на 129371 тис грн, амортизаційних відрахувань – на 5861 тис грн. Водночас, динаміка чистого прибутку є стрибкоподібною і характеризується зростанням даного показника у 2020 році та його зниженням у 2021 році, порівняно з попередніми періодами.

Аналіз обсягу і динаміки внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів слід доповнити оцінкою їх структури, що дозволить визначити вплив окремих складових на загальний показник. (табл. 2.3).

Аналіз структури внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ Нововолинський ливарний завод» у 2019 -2021 рр.

Питома вага, %	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення	Відхилення
				2021 р. до 2020 р.	2021 р. до 2019 р.
				%	%
Статутний капітал	1,72	0,77	0,65	-0,12	-1,08
Інший додатковий капітал	10,04	4,49	3,77	-0,73	-6,27
Нерозподілений прибуток	45,08	57,02	70,31	13,29	25,23
Всього власний капітал	56,84	62,28	74,73	12,44	17,89
Амортизація	0,95	0,87	2,77	1,91	1,82
Чистий прибуток	42,22	36,85	22,50	-14,35	-19,72
Всього	100,00	100,00	100,00	-	-

Джерело: розраховано автором

Як свідчать дані, наведені в табл.2.3, упродовж аналізованого періоду найбільшу частку в структурі фінансових ресурсів підприємства займав власний капітал: відповідно 56,84%, 62,28% та 74,73 %. При цьому, зростання питомої ваги власного капіталу в загальному обсягу внутрішніх джерел відбувалось за рахунок збільшення частки нерозподіленого прибутку (від 45,08% у 2019 році до 70,31% у 2021 році). Частка амортизаційних відрахувань зросла на 1,91 % у 2021 році, порівняно з 2020, та на 1,82% за три роки в цілому.

Разом з тим, відбулось зниження питомої ваги чистого прибутку на 14,35 % у 2021 році, порівняно з аналогічним показником за 2020 рік. Загалом упродовж аналізованого періоду частка чистого прибутку скоротилась на 19,72%. Таке явище є негативним і свідчить про зниження ефективності формування фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел.

Структуру джерел внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ Нововолинський ливарний завод» у 2021 р. наведено на рисунку 2.4.

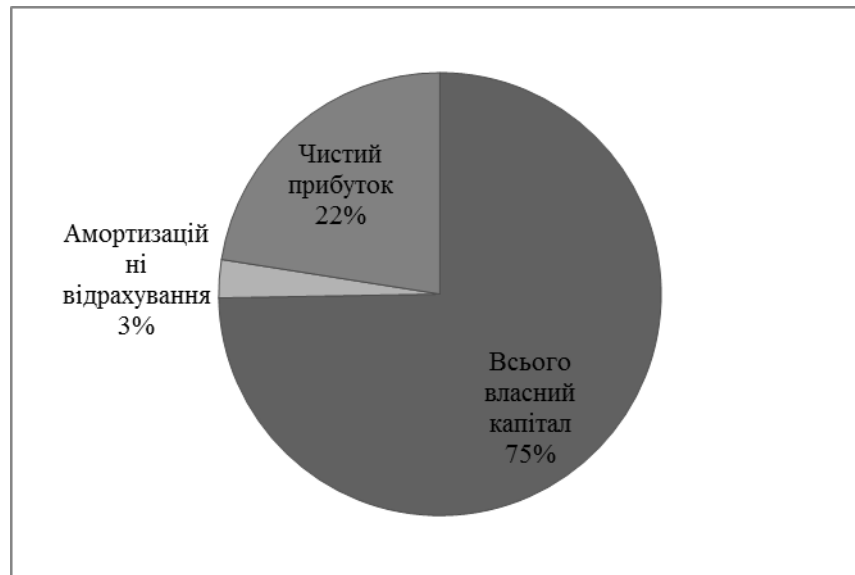

Рис.2.4. Структура джерел внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2021 р., %

Джерело: розраховано автором

Діаграма 2.4 відображає домінуюче значення власного капіталу підприємства серед складових внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів. Його частка у 2021 році склала 75%. Досить високим є показник питомої ваги чистого прибутку (22%). Отже, структура внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» є близькою до оптимальної.

Дослідимо зовнішні (залучені) джерела формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2019 - 2021 р.р. Джерелами інформації для даного аналізу також є вказані форми фінансової звітності (ф.1, ф.2, ф.4).

Зовнішніми джерелами формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» виступають:

- довгострокові зобов'язання ф.1, р. 480 (а саме: відстрочені податкові зобов'язання, ф.1, р.460)
- поточні зобов'язання в розрізі окремих елементів (ф.1, IV розділ пасиву)

Ефективна фінансова діяльність підприємства: «неможлива без постійного залучення позикових ресурсів. Використання позикового капіталу дозволяє суттєво розширити об'єм господарської діяльності підприємства,

забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різноманітних цільових фінансових фондів та підвищити ринкову вартість підприємства» [25].

Динаміка зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» упродовж 2019 -2021 років наведена у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз обсягу і динаміки залучених джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» упродовж 2019 -2021 рр.

Показники, тис грн	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. до 2020 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
				тис грн.	%	тис грн	%
Довгострокові зобов'язання, в т.ч. відстрочені податкові зобов'язання	99	99	99	-	-	-	-
Поточні зобов'язання, в т.ч.:	4503	5550	4958	-592	-10,67	455	10,10
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2147	3402	2884	-518	-15,23	737	34,33
За розрахунками з одержаних авансів	8	20	-	-	-	-	-
За розрахунками з бюджетом	819	201	166	-35	-17,41	-653	-79,73
За розрахунками зі страхування	425	556	462	-94	-16,91	37	8,71
За розрахунками з оплати праці	874	1143	1087	-56	-4,90	213	24,37
Інші	230	228	359	131	57,46	129	56,09
ВСЬОГО	4602	5649	5057	-592	-10,48	455	9,89

Джерело: розраховано автором

Отже, у 2021 році, порівняно з 2020 р. спостерігалось зниження обсягу залучених джерел фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» на 592 тис грн (на 10,48%). Така динаміка зумовлена, переважно, зниженням сум кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги (на 518 тис грн, або 15,23 %) . Щодо таких видів кредиторської заборгованості, як

за розрахунками з бюджетом, зі страхування, з оплати праці та інших спостерігалась тенденція спаду їх обсягів. Таке явище є позитивним явищем, оскільки свідчить про збільшення фінансової автономії підприємства.

Водночас, в цілому за три роки (з 2019 по 2021) обсяг залучених джерел зріс на 455 тис грн (на 9,89%) за рахунок зростання обсягу кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, за розрахунками зі страхування, з оплати праці, інших. Отже, необхідно скорочувати обсяги залучених фінансових ресурсів і надалі.

Динаміку обсягу зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2019 -2021 рр. відображено на рисунку 2.5.

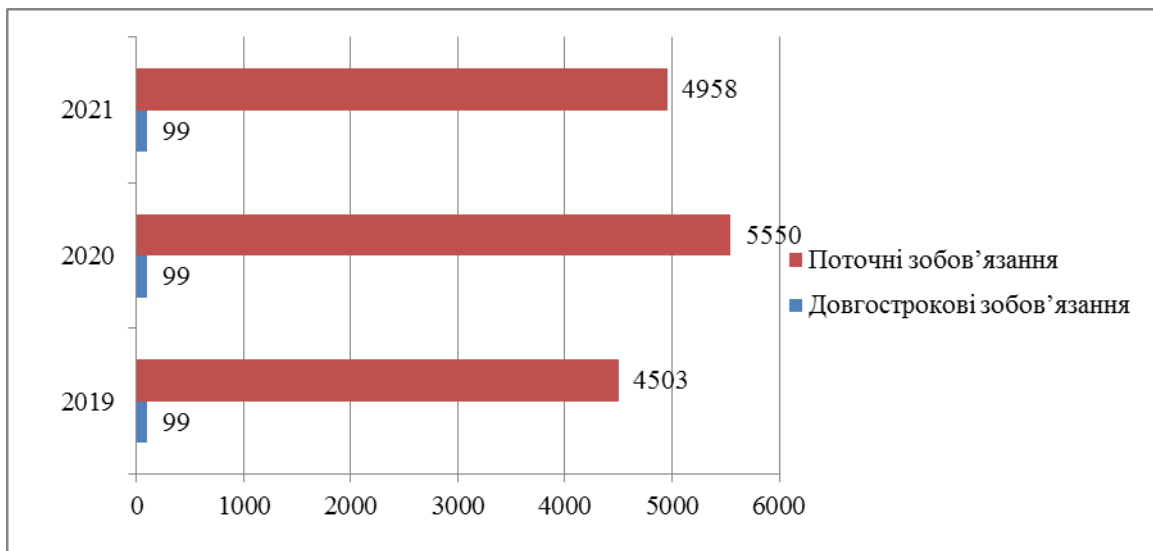

Рис. 2.5. Динаміка обсягу зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2019 -2021 рр., тис грн

Джерело: розраховано автором

Діаграма, зображена на рис. 2.5 ілюструє стрибкоподібну динаміку обсягу поточних зобов'язань підприємства. Найбільший обсяг позикових ресурсів підприємство залучило у 2020 році (5550 тис грн). При цьому, у 2021 році обсяг поточних зобов'язань знизився до значення 4503 тис. грн. Сума довгострокових зобов'язань залишалась незмінною протягом усього аналізованого періоду. Така динаміка зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів свідчить про ефективність їх залучення і використання.

Проаналізуємо частки окремих елементів зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Аналіз структури зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів
ПуАТ Нововолинський ливарний завод» у 2019 -2021 рр.**

Показники, %	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. до 2020р.	Відхилен ня 2021 р. до 2019 р.
				%	%
Довгострокові зобов'язання, в т.ч. відстрочені податкові зобов'язання	2,15	1,75	1,96	0,21	-0,19
Поточні зобов'язання, в т.ч.:	97,85	98,25	98,04	-0,21	0,19
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	46,65	60,22	57,03	-3,19	10,38
За розрахунками з одержаних авансів	0,17	0,35	0,00	-0,35	-0,17
За розрахунками з бюджетом	17,80	3,56	3,28	-0,28	-14,51
За розрахунками зі страхування	9,24	9,84	9,14	-0,71	-0,10
За розрахунками з оплати праці	18,99	20,23	21,49	1,26	2,50
Інші	5,00	4,04	7,10	3,06	2,10
ВСЬОГО	100,00	100,00	100,00	-	-

Джерело: розраховано автором

Як свідчать дані, наведені в таблиці 2.5, упродовж 2019-2021 рр. зовнішні джерела фінансових ресурсів були сформовані, переважно, за рахунок поточних зобов'язань. Їх питома вага становила від 97, 85 до 98,04%. В цілому за три роки відбулось зростання частки поточних зобов'язань на 0,19 % за рахунок збільшення обсягу кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, за розрахунками зі страхування, з оплати праці та іншими розрахунками. Проте, у 2021 році, порівняно з 2020, спостерігалось зниження частки поточних зобов'язань на 0,21 %, спричинене скороченням сум кредиторської

заборгованості. Таке явище є позитивним і свідчить про поступове підвищення ефективності використання залучених джерел.

Структуру залучених джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2021 р. наведено на рисунку 2.6.

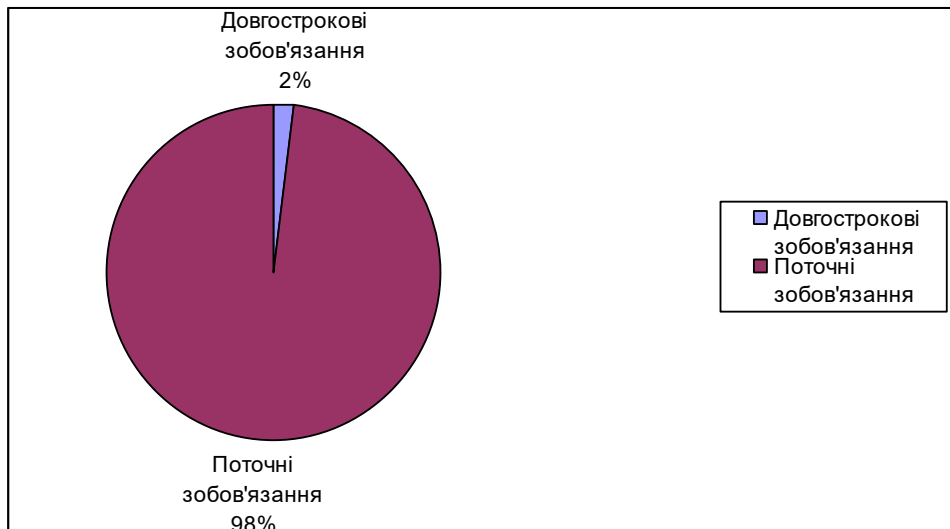

Рис.2.6. Структура джерел зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» у 2021 р., %

Джерело: розраховано автором

Розглянемо динаміку загального обсягу джерел фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» упродовж 2019-2021 років. Рисунок 2.7 ілюструє зростання даного показника за рахунок збільшення обсягів власного капіталу. Отже, можна зробити висновок про випереджаючі темпи зростання власного капіталу над позиковим, що є позитивним явищем у діяльності підприємства.

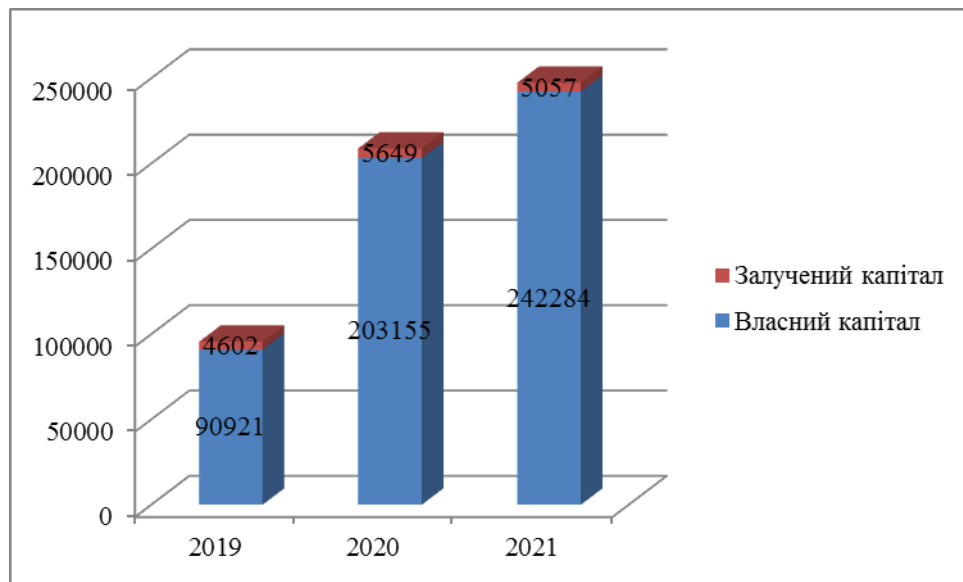

Рис. 2.7. Динаміка джерел фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» упродовж 2019 - 2021 рр., тис грн

Джерело: розраховано автором

Таким чином, проведений аналіз джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» показав, що підприємство достатньо забезпечене власними ресурсами та ефективно використовує кошти, залучені із зовнішніх джерел.

Дослідження системи управління фінансовими ресурсами ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» слід доповнити аналізом відносних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства.

2.3. Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства

Для аналізу ефективності управління фінансовими ресурсами ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» використаємо показники рентабельності, ділової активності (оборотності), ліквідності, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Проаналізуємо рентабельність підприємства упродовж 2019-2021 років. Оцінку рентабельності господарської діяльності підприємства проведемо за такими показниками [40;41]:

1) рентабельність продукції - визначається як відношення чистого прибутку(ЧП) до собівартості(С) реалізованої продукції і характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності:

$$R_{\text{п}} = \text{ЧП}/\text{С} \quad (2.1)$$

Підставимо значення відповідних показників у формулу 2.1 та обчислимо рентабельність продукції за кожен рік аналізованого періоду:

$$R_{\text{п } 2019} = 38383/60988 = 0,63$$

$$R_{\text{п } 2020} = 74857/68771 = 1,09$$

$$R_{\text{п } 2021} = 54514/134302 = 0,41$$

Визначимо відхилення показника, порівняно з базовим (попереднім) періодом:

$$\Delta R_{\text{п } 2020} = 1,09 - 0,63 = 0,46$$

$$\Delta R_{\text{п } 2021} = 0,41 - 1,09 = - 0,68$$

Дані відхилення підкреслюють, що рівень рентабельності продукції у 2020 році зріс, порівняно з базовим періодом (2019 рік) на 46 %. Проте, у 2021 році рентабельність продукції знизилась на 68%.

Упродовж трьох років рентабельність продукції знизилась на:

$$\Delta R_{\text{п}} = 0,41 - 0,63 = - 0,22, \text{ тобто на } 22\%$$

2) рентабельність активів – визначається як відношення чистого прибутку (ЧП) до суми середньорічної вартості активів (сумарна вартість активів на початок та на кінець року, поділена на 2) :

$$R_{\text{а}} = \frac{\text{ЧП}}{(\text{Ап.р.} + \text{А к.р.})/2} \quad (2.2)$$

Рентабельність активів підприємства упродовж 2019-2021 років становила:

$$R_{\text{а } 2019} = \frac{38383}{(17845 + 56280)/2} = 1,04$$

$$Pa_{2020} = \frac{74857}{(56280 + 132184)/2} = 0,79$$

$$Pa_{2021} = \frac{54514}{(132184 + 186106)/2} = 0,34$$

Прирівнюємо значення даного показника до еталону (Е) $Pa > 0,14$:

$$\Delta Pa_{2019} = 1,04 - 0,14 = 0,9$$

$$\Delta Pa_{2020} = 0,79 - 0,14 = 0,65$$

$$\Delta Pa_{2021} = 0,34 - 0,14 = 0,2$$

Дані відхилення показують, що упродовж аналізованого періоду рентабельність активів підприємства перебувала на високому рівні.

Водночас, упродовж 2019-2021 відбулось зниження даного показника на:

$$\Delta Pa = 0,34 - 1,04 = -0,7, \text{ тобто на } 70\%$$

3) рентабельність власного капіталу – визначається як відношення чистого прибутку (ЧП) до суми середньорічної вартості власного капіталу (вартість власного капіталу на початок і на кінець року, поділена на 2):

$$P_{VK} = \frac{\text{ЧП}}{(\text{ВКп.р.} + \text{ВК к.р.})/2} \quad (2.3)$$

За допомогою формули 2.3 обчислимо рентабельність власного капіталу підприємства упродовж аналізованого періоду:

$$P_{VK_{2019}} = \frac{38383}{(13295 + 51678)/2} = 1,18$$

$$Рвк_{2020} = \frac{74857}{(51678 + 126535)/2} = 0,84$$

$$Рвк_{2021} = \frac{54514}{(126535 + 181049)/2} = 0,35$$

Прирівняємо значення показників до еталону (Е) $Рвк > 0,2$:

$$\Delta Рвк_{2019} = 1,18 - 0,2 = 0,98$$

$$\Delta Рвк_{2020} = 0,84 - 0,2 = 0,64$$

$$\Delta Рвк_{2021} = 0,35 - 0,2 = 0,15$$

Значення відхилень свідчать про відповідність рентабельності власного капіталу нормативному значенню. Отже, власні ресурси підприємство використовує ефективно.

Разом з тим, упродовж 2019-2021 років відбулось зниження рівня рентабельності власного капіталу підприємства на:

$$\Delta Рвк = 0,35 - 1,18 = - 0,83, \text{ тобто на } 83 \%$$

Аналіз рентабельності підприємства слід доповнити оцінкою його фінансової стійкості та платоспроможності.

З метою оцінки фінансової стійкості та платоспроможності застосуємо такі показники [5;41;48] :

1) коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) – визначається як відношення власного капіталу(ВК) до валюти балансу(ВБ):

$$Ка = ВК/ВБ \quad (2.4)$$

За формулою 2.4 обчислимо значення даного показника у 2019-2021 роках:

$$Ка_{2019} = 51678/56280 = 0,92$$

$$Ка_{2020} = 126535/132184 = 0,96$$

$$Ка_{2021} = 181049/186106 = 0,97$$

Прирівняємо значення показників до еталону (Е) $Ка > 0,5$:

$$\Delta Ка_{2019} = 0,92 - 0,5 = 0,42$$

$$\Delta Ка_{2020} = 0,96 - 0,5 = 0,46$$

$$\Delta K_a_{2021} = 0,97 - 0,5 = 0,47$$

Відхилення показників є позитивними і свідчать про високий рівень фінансової незалежності підприємства.

Упродовж аналізованого періоду коефіцієнт автономії зріс на:

$$\Delta K_a = 0,97 - 0,92 = 0,05, \text{ або на } 5\%.$$

2) коефіцієнт фінансової стійкості – обчислюється як відношення суми власного капіталу(ВК) та довгострокових зобов'язань(ДЗ) до валюти балансу:

$$K_{фс} = (ВК/ДЗ)/ ВБ \quad (2.5)$$

Коефіцієнт фінансової стійкості упродовж аналізованого періоду набував таких значень:

$$K_{фс\ 2019} = (51678 + 99)/56280 = 0,9199$$

$$K_{фс\ 2020} = (126535 + 99)/132184 = 0,9580$$

$$K_{фс\ 2021} = (181049 + 99)/186106 = 0,9734$$

Прирівняємо до еталону (Е) $K_{фс} \geq 0,75$:

$$\Delta K_{фс\ 2019} = 0,9199 - 0,75 = 0,1699$$

$$\Delta K_{фс\ 2020} = 0,9580 - 0,75 = 0,208$$

$$\Delta K_{фс\ 2021} = 0,9734 - 0,75 = 0,2234$$

Отже, у 2019, 2020 та 2021 році для підприємства характерний високий рівень фінансової стійкості.

Упродовж 2019-2021 років фінансова стійкість зросла на:

$$\Delta K_{фс} = 0,9734 - 0,9199 = 0,0535, \text{ тобто на } 5,35\%$$

3) коефіцієнт фінансування – визначається як відношення загальної суми за показниками підсумків II-V розділів пасиву балансу до власного капіталу:

$$K_{ф} = \phi(р. 430 + р. 480 + р. 620 + р. 630)/ВК \quad (2.6)$$

Обчислимо даний показник за 2019, 2020 та 2021 рік:

$$K_{ф\ 2019} = (99 + 4503)/51678 = 0,09$$

$$K_{ф\ 2020} = (99 + 5550)/126535 = 0,04$$

$$K_{ф\ 2021} = (99 + 4958)/181049 = 0,03$$

Прирівняємо до еталону (Е) $K_{ф} < 1$:

$$\Delta K_{ф\ 2019} = 0,09 - 1 = -0,91$$

$$\Delta K_{ф\ 2020} = 0,04 - 1 = -0,96$$

$$\Delta K_f_{2021} = 0,03 - 1 = -0,97$$

Отже, упродовж аналізованого періоду значення даного коефіцієнта не перевищувало нормативне, що підтверджує здатність підприємства фінансувати зобов'язання за рахунок власного капіталу.

Водночас, спостерігалось зниження даного показника у 2021 році, порівняно з 2019 на:

$$\Delta K_f = 0,03 - 0,09 = -0,06, \text{ тобто на } 6\%$$

4) коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами – визначається як відношення різниці між показниками оборотних активів(ОА) та поточних зобов'язань(ПЗ) до суми оборотних активів:

$$K_z = (ОА - ПЗ) / ОА \quad (2.7)$$

Обчислимо значення даного коефіцієнта за роками:

$$K_z_{2019} = (47119 - 4503) / 47119 = 0,90$$

$$K_z_{2020} = (80560 - 5550) / 80560 = 0,93$$

$$K_z_{2021} = (105632 - 4958) / 105632 = 0,95$$

Прирівняємо до еталону (Е) $K_z > 0,1$:

$$\Delta K_z_{2019} = 0,90 - 0,1 = 0,80$$

$$\Delta K_z_{2020} = 0,93 - 0,1 = 0,83$$

$$\Delta K_z_{2021} = 0,95 - 0,1 = 0,85$$

Обчислені нами відхилення показують, що упродовж аналізованого періоду для підприємства характерний високий рівень забезпеченості оборотними активами.

До того ж, значення коефіцієнта зросло у 2021 році, порівняно з 2019 на:

$$\Delta K_z = 0,95 - 0,90 = 0,05, \text{ тобто на } 5\%$$

5) коефіцієнт маневреності власного капіталу – обчислюється як відношення чистого оборотного капіталу (різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями) до власного капіталу(ВК):

$$K_m = (ОА - ПЗ) / ВК \quad (2.8)$$

Обчислимо значення данного коефіцієнта за роками:

$$K_{м\ 2019} = (47119 - 4503) / 51678 = 0,82$$

$$K_{м\ 2020} = (80560 - 5550) / 126535 = 0,59$$

$$K_{м\ 2021} = (105632 - 4958) / 181049 = 0,56$$

Прирівняємо до еталону (Е) $K_{м} > 0$, збільшення:

$$\Delta K_{м\ 2019} = 0,82 - 0 = 0,82$$

$$\Delta K_{м\ 2020} = 0,59 - 0 = 0,59$$

$$\Delta K_{м\ 2021} = 0,56 - 0 = 0,56$$

Дані відхилення свідчать позитивно характеризують фінансовий стан підприємства. Проте, спадна динаміка коефіцієнта свідчить про незначне зниження фінансової стійкості:

$$\Delta K_{м} = 0,56 - 0,82 = -0,26, \text{ або на } 26\%$$

З метою більш детальної оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства проведемо аналіз ділової активності за допомогою таких коефіцієнтів [37;40;41]:

1) коефіцієнт оборотності активів – визначається як відношення чистої виручки від реалізації продукції (Врп) до середньорічної вартості активів(А):

$$K_{oa} = \frac{Врп}{(A_{п.р.} + A_{к.р.})/2} \quad (2.9)$$

За допомогою формули 2.9 визначимо оборотність активів підприємства упродовж аналізованого періоду:

$$K_{oa\ 2019} = \frac{112213}{(17845 + 56280)/2} = 3,03$$

$$K_{oa\ 2020} = \frac{206607}{(56280 + 132184)/2} = 2,19$$

$$K_{oa} 2021 = \frac{215732}{(132184 + 186106)/2} = 1,36$$

Прирівнюємо значення показників оборотності активів до базисних (за попередній період) та визначимо відхилення:

$$\Delta K_{oa} 2020 = 2,19 - 3,03 = -0,84$$

$$\Delta K_{oa} 2021 = 1,36 - 2,19 = -0,83$$

Як показують відхилення, у 2020 та 2021 роках відбулось зниження даного показника, порівняно з попередніми періодами, а упродовж 2019-2021 років оборотність активів знизилась на:

$$\Delta K_{oa} = 1,36 - 3,03 = -1,67, \text{ тобто на } 167\%$$

2) коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – визначається як відношення чистої виручки від реалізації продукції (Врп) до середньорічної суми кредиторської заборгованості:

$$K_{окз} = \text{Врп} / ((\text{Сума(від ф.1ряд.520 до ф.1ряд.600) на п.р.} + \text{Сума(від ф.1ряд.520 до ф.1ряд.600) на к.р.})/2) \quad (2.10)$$

Обчислимо значення даного показника за 2019-2021 роки:

$$K_{окз} 2019 = 112213 / ((3445+6+105+304+591+2147+8+819+425+874)/2) = 25,73$$

$$K_{окз} 2020 = 206607 / ((2147+8+819+425+874+3402+20+201+556+1143)/2) = 43,07$$

$$K_{окз} 2021 = 215732 / ((3402+20+201+556+1143+2884+166+462+1087)/2) = 43,49$$

Визначимо відхилення даного показника у відповідності до базового періоду:

$$\Delta K_{окз} 2020 = 43,07 - 25,73 = 17,34$$

$$\Delta K_{окз} 2021 = 43,49 - 4,07 = 0,42$$

Таким чином, у 2021 та 2020 роках спостерігалось підвищення оборотності кредиторської заборгованості, що є позитивним явищем для підприємства. Упродовж аналізованого періоду даний показник зріс на :

$$\Delta K_{окз} = 43,49 - 25,73 = 17,76$$

3) коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості – визначається як відношення чистої виручки від реалізації продукції (Врп) до середньорічної суми дебіторської заборгованості:

$$\text{Кодз} = \frac{\text{Врп}}{((\text{Сума(від ф.1ряд.150 до ф.1ряд.210) на п.р.} + \text{Сума(від ф.1ряд.150 до ф.1ряд.210) на к.р.})/2)} \quad (2.11)$$

Обчислимо значення даного коефіцієнта у 2019, 2020 та 2021 роках:

$$\text{Кодз}_{2019} = 112213 / ((1347+241+10226+9+261)/2) = 18,57$$

$$\text{Кодз}_{2020} = 206607 / ((10226+9+261+26310+2971+110)/2) = 10,36$$

$$\text{Кодз}_{2021} = 215732 / ((26310+2971+110+14588+4368+71)/2) = 8,91$$

Визначимо відхилення показників:

$$\Delta \text{Кодз}_{2020} = 10,36 - 18,57 = -8,21$$

$$\Delta \text{Кодз}_{2021} = 8,91 - 10,36 = -1,45$$

Отже, у 2020 та 2021 роках значення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості знизилось, порівняно з попередніми періодами. Упродовж аналізованого періоду даний показник знизився на:

$$\Delta \text{Кодз} = 8,91 - 18,57 = -9,96$$

4) коефіцієнт оборотності оборотного капіталу – визначається як відношення чистої виручки від реалізації продукції (Врп) до середньорічної вартості власного капіталу(ВК):

$$\text{Коок} = \frac{\text{Врп}}{(\text{ВКп.р.} + \text{ВК к.р.})/2} \quad (2.12)$$

За допомогою формули 2.12 визначимо оборотність власного капіталу підприємства упродовж аналізованого періоду:

$$\text{Коок}_{2019} = \frac{112213}{(13295+51678)/2} = 3,45$$

$$\text{Коок}_{2020} = \frac{206607}{(51678+126535)/2} = 2,32$$

$$\text{Коок}_{2021} = \frac{215732}{(126535+181049)/2} = 1,40$$

Відхилення показників становлять:

$$\Delta\text{Коок}_{2020} = 2,32 - 3,45 = -1,13$$

$$\Delta\text{Коок}_{2021} = 1,40 - 2,32 = -0,92$$

Отже, упродовж аналізованого періоду відбулось зниження оборотності оборотного капіталу підприємства. У 2021 році, порівняно з 2019, значення даного показника зменшилось на :

$$\Delta\text{Коок} = 1,40 - 3,45 = -2,05$$

Дослідимо показники ліквідності активів підприємства упродовж 2019-2021 років [21, с.188]:

- 1) коефіцієнт загальної ліквідності – показник, який дає найбільш загальну оцінку ліквідності активів та визначається відношенням оборотних активів (ОА) до поточних зобов'язань (ПЗ):

$$\text{Кзл} = \text{ОА} / \text{ПЗ} \quad (2.13)$$

Відповідно, значення коефіцієнта становить:

$$\text{Кзл}_{2019} = 47119 / 4503 = 10,46$$

$$\text{Кзл}_{2020} = 80560 / 5550 = 14,52$$

$$\text{Кзл}_{2021} = 105632 / 4958 = 21,31$$

Прирівняємо значення показників до еталону (Е) $\text{Кзл} > 2$:

$$\Delta\text{Кзл}_{2019} = 10,46 - 2 = 8,46$$

$$\Delta\text{Кзл}_{2020} = 14,25 - 2 = 12,25$$

$$\Delta\text{Кзл}_{2021} = 21,31 - 2 = 19,31$$

Дані відхилення підтверджують високий рівень загальної ліквідності підприємства.

Упродовж аналізованого періоду рівень загальної ліквідності зріс на:

$$\Delta\text{Кзл} = 21,31 - 10,46 = 10,85$$

2) коефіцієнт поточної ліквідності – відображає платіжні можливості підприємства щодо погашення поточних зобов'язань за умови своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами та визначається як відношення різниці між оборотними активами(ОА) та запасами (З) до поточних зобов'язань:

$$K_{пл} = (ОА - З) / ПЗ \quad (2.14)$$

Упродовж аналізованого періоду показник набував таких значень:

$$K_{пл\ 2019} = (47119 - 6586 - 448 - 3253 - 15) / 4503 = 8,18$$

$$K_{пл\ 2020} = (80560 - 17110 - 1651 - 11588 - 198) / 5550 = 9,01$$

$$K_{пл\ 2021} = (105632 - 17182 - 2023 - 26912 - 2111) / 4958 = 11,58$$

Прирівняємо значення коефіцієнта до нормативного (Е) $K_{пл} > 1$:

$$\Delta K_{пл\ 2019} = 8,18 - 1 = 7,18$$

$$\Delta K_{пл\ 2020} = 9,01 - 1 = 8,01$$

$$\Delta K_{пл\ 2021} = 11,58 - 1 = 10,58$$

Отже, у 2019, 2020 та 2021 роках фінансова діяльність підприємства характеризується високим рівнем поточної ліквідності, яка упродовж аналізованого періоду зросла на :

$$\Delta K_{пл} = 11,58 - 8,18 = 3,4$$

3) коефіцієнт абсолютної ліквідності - визначається відношенням грошових активів (ГА) до поточних зобов'язань(ПЗ):

$$K_{ал} = ГА / ПЗ \quad (2.15)$$

Проведемо розрахунок даного показника за роками:

$$K_{ал\ 2019} = (4460 + 21823) / 4503 = 5,84$$

$$K_{ал\ 2020} = (647 + 19960) / 5550 = 3,71$$

$$K_{ал\ 2021} = (402 + 37964) / 4958 = 7,74$$

Знайдемо відхилення показників від нормативного значення ($K_{ал} > 0,2$) :

$$\Delta K_{ал\ 2019} = 5,84 - 0,2 = 5,64$$

$$\Delta K_{ал\ 2020} = 3,71 - 0,2 = 3,51$$

$$\Delta\text{Кал}_{2021} = 7,74 - 0,2 = 7,54$$

Отже, упродовж 2019-2021 років абсолютна ліквідність підприємства перебувала на високому рівні. До того ж, відбулось її зростання на :

$$\Delta\text{Кал} = 7,74 - 5,84 = 1,9$$

Обчислені нами показники ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності, рентабельності та ділової активності узагальнимо в таблиці (табл. 2.6).

Отже, як свідчать дані, наведені в таблиці 2.6, упродовж аналізованого періоду відбулось зниження показників рентабельності підприємства, зокрема: рентабельність продукції знизилась на 22 %, рентабельність активів – на 69%, рентабельність власного капіталу – на 83%. Така ситуація зумовлена зростанням собівартості продукції, середньорічної вартості власного капіталу та середньорічної вартості активів підприємства з одночасним зниженням суми чистого прибутку у 2021 році, порівняно з попереднім періодом.

Разом з тим, фінансова стійкість перебуває на високому рівні, про що свідчить зростання упродовж 2019 – 2020 років значень коефіцієнта автономії, коефіцієнта фінансової стійкості, та коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами, зумовлене збільшенням обсягу власного капіталу та вартості оборотних активів. Показники фінансування та маневреності власного капіталу знизились, що є негативним явищем. Основною причиною їх зниження є зростання обсягів поточних зобов'язань упродовж аналізованого періоду.

**Показники ефективності управління фінансовими ресурсами ПуАТ
«Нововолинський ливарний завод» у 2019 – 2021 рр.**

Фінансовий показник	2019	2020	2021	Відхиленн я 2021 до 2020 р.	Відхиленн я 2021 до 2019 р.
<u>1. Показники рентабельності</u>					
1.1. Рентабельність продукції	0,63	1,09	0,41	-0,68	-0,22
1.2. Рентабельність активів	1,04	0,79	0,34	-0,45	-0,69
1.3. Рентабельність власного капіталу	1,18	0,84	0,35	-0,49	-0,83
<u>2. Показники фінансової стійкості та платоспроможності</u>					
2.1. Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,92	0,96	0,97	0,01	0,05
2.2. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,9199	0,9580	0,9734	0,0154	0,0535
2.3. Коефіцієнт фінансування	0,09	0,04	0,03	-0,01	-0,06
2.4. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,90	0,93	0,95	0,02	0,05
2.5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,82	0,59	0,56	-0,03	-0,26
<u>3. Показники оцінювання ділової активності</u>					
3.1. Коефіцієнт оборотності активів	3,03	2,19	1,36	-0,83	-1,67
3.2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	18,71	10,36	8,91	-1,45	-9,8
3.3. Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	19	35	41	6	22
3.4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	25,73	43,07	43,49	0,42	17,76
3.5. Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	14	8	8	-	-6
3.6. Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	3,45	2,32	1,40	-0,92	-2,05
3.8. Чистий оборотний капітал, тис грн	42616	75010	100674	25664	58058
<u>4. Показники ліквідності</u>					
4.1. Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття)	10,46	14,52	21,31	6,79	10,85
4.2. Коефіцієнт поточної (швидкої) ліквідності	8,18	9,01	11,58	2,57	3,4
4.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	5,84	3,71	7,74	4,03	1,9

Джерело: розраховано автором

Відхилення за показниками ділової активності ілюструють зниження оборотності дебіторської заборгованості упродовж 2019-2021 років та зростання терміну її погашення. Таке явище свідчить про зниження ефективності управління оборотними коштами підприємства і зумовлене

значним зростанням обсягів дебіторської заборгованості упродовж аналізованого періоду. Водночас, динаміка показника оборотності кредиторської заборгованості є висхідною, а строки погашення кредиторської заборгованості знизились. Проте, така тенденція зумовлена, переважно, зростанням обсягів виручки від реалізації продукції.

Слід зазначити, що фінансовий стан підприємства характеризується високим рівнем ліквідності, про що свідчить значне перевищення показників ліквідності над еталонами та їх зростання упродовж аналізованого періоду. Основними чинниками зростання ліквідності є збільшення обсягів грошових коштів та загальної вартості оборотних активів. Водночас, зростання обсягів запасів свідчить про зниження ефективності використання оборотних коштів.

Відтак, з метою підвищення результативності управління фінансовими ресурсами, підприємству необхідно направити частину власних коштів від отриманого прибутку на розвиток виробництва і збільшення його обсягів для підтримання досягнутих темпів існуючих економічних показників, а також здійснити управлінські заходи щодо поступового зниження дебіторської та зведення до мінімуму кредиторської заборгованостей.

Проведений нами аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства дозволить накреслити основні шляхи оптимізації фінансових ресурсів.

Висновки до розділу 2

Нами проведено аналіз системи управління фінансовими ресурсами ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» в контексті формування показників фінансової звітності. За результатами проведеного дослідження можна сформулювати такі висновки:

1. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства показав високий рівень конкурентоспроможності продукції, що підтверджується зростанням упродовж аналізованого періоду (2019-2021 рр.) виручки від реалізації. Водночас, знизився розмір чистого прибутку у 2021 році, порівняно з

попереднім періодом. Така тенденція зумовлена зростанням витрат підприємства у зв'язку зі збільшенням обсягів випуску продукції.

2. На основі оцінки обсягу, динаміки та структури власних джерел формування фінансових ресурсів підприємства встановлено, що основною їх складовою є власний капітал, частка якого становила від 57 до 75 % упродовж 2019-2021 років. Значна роль у формуванні власних ресурсів належить також чистому прибутку. Проте, динаміка даного показника у структурі внутрішніх джерел формування є спадною, що свідчить про зниження ефективності використання власних ресурсів.

3. В результаті дослідження складу та структури зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів підприємства виявлено зниження обсягу залучених коштів у 2021 році, порівняно з попереднім періодом, що зумовлено зниженням сум кредиторської заборгованості. Така тенденція відображає зростання рівня фінансової незалежності підприємства. Негативним явищем є зростання обсягів залучених джерел упродовж аналізованого періоду в цілому. Покращення стану управління фінансовими ресурсами в даному аспекті можливе за умови подальшого зниження обсягів залучених ресурсів, зокрема – поточних зобов'язань.

4. Важливою складовою системи показників оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами є рентабельність. Відтак, у результаті проведеного аналізу виявлено зниження рівня рентабельності продукції, рентабельності активів, рентабельності власного капіталу, спричинене зростанням середньорічної вартості активів, власного капіталу, собівартості продукції та зниженням обсягу чистого прибутку.

5. Аналіз фінансової стійкості підтвердив високий рівень фінансової незалежності підприємства, про що свідчить зростання упродовж 2019-2021 рр. значень коефіцієнтів автономії, фінансової стійкості, забезпеченості власними засобами. Водночас, знизився обсяг фінансування власних ресурсів за рахунок оборотного капіталу, що ілюструє зниження коефіцієнта маневреності.

6. Ефективність використання фінансових ресурсів відображають показники ділової активності підприємства. Упродовж 2019-2021 рр. відбулось

зростання обсягів дебіторської заборгованості та зниження рівня її оборотності. Відтак, необхідно реалізувати систему управлінських заходів на підприємстві, спрямованих на покращення стану управління даним видом фінансових ресурсів.

7. Оцінка рівня ліквідності підтвердила здатність підприємства перетворювати ліквідні активи у грошові кошти та своєчасно виконувати зобов'язання. Значення коефіцієнтів загальної, поточної та абсолютної ліквідності перевищують нормативні і мають тенденцію до зростання упродовж 2019-2021 років.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Оптимізаційна модель підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Аналіз складу, структури, джерел формування та ефективності їх використання фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» виявив необхідність оптимізації управління фінансовими ресурсами підприємства.

Реалізація поставленого завдання вимагає дослідження основних закономірностей формування фінансових ресурсів підприємства протягом певного періоду та прогнозування обсягів та структури таких ресурсів у майбутньому. В контексті нашого дослідження доцільно спрогнозувати стан внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів підприємства та їх імовірну структуру.

З метою побудови оптимізаційної моделі підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами застосуємо регресійний аналіз. Регресія відображає залежність між двома або декількома випадковими змінними. Обчислення показників здійснюється за допомогою економетричної моделі, представленої у вигляді рівняння 3.1:

$$y = \alpha + \beta x + u \quad (3.1)$$

де:

- x та y - кількісні показники відповідних економічних процесів та явищ;
- α і β – параметри рівняння;
- u – похибка (випадкова складова)

Слід зазначити, що похибка відображає вплив ряду чинників на значення результативного показника. Проте, при побудові графічної моделі, що відображає лінійну залежність між двома змінними, застосовують оціночне рівняння економетричної моделі без врахування похибки:

$$\hat{y} = a + bx \quad (3.2)$$

Параметри a та b даного рівняння відображають значення показників α та β .

Побудова регресійної моделі проводиться шляхом визначення числових оцінок параметрів, на основі яких за допомогою рівняння (3.2) обчислюється значення y_i для кожного значення незалежної змінної x_i . Сукупність таких розрахункових значень, при умові лінійної залежності між змінними, утворює пряму регресії.

Водночас, для визначення параметрів економетричної моделі з двома змінними використовують такі методи: метод найменших квадратів (МНК) через відхилення від середніх та МНК за системою нормальних рівнянь. Для здійснення відповідних обчислень у нашому дослідженні застосуємо МНК за системою нормальних рівнянь, що дозволить провести більш точну оцінку параметрів економетричної моделі.

Зазначений метод передбачає відображення взаємозв'язку між змінними x та y у вигляді системи нормальних рівнянь [44,109] :

$$\begin{cases} na + b\sum x_i = \sum y_i, \\ a \sum x_i + b\sum x_i^2 = \sum x_i y_i, \end{cases} \quad (3.3)$$

де значення a та b є оцінками параметрів α та β регресії, обчислені за допомогою методу найменших квадратів. На основі значень a та b розраховується значення залежної змінної y для відповідних значень незалежної змінної x [39].

Отже, на основі запропонованої вище методики, визначимо прогнозовані обсяги внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів та їх структуру на період з 2022 по 2026 роки. З цією метою визначимо аналітичні формули наближення історичних даних (обсягу внутрішніх джерел фінансових ресурсів) за період з 2008 по 2021 роки.

Для побудови моделі необхідно визначити форму зв'язку між змінними (обсягом внутрішніх джерел та періодом їх надходження) за допомогою діаграми розсіювання (рис.3.1). На осі x відзначимо період, який досліджується (рік), на осі y – відповідну суму фінансових ресурсів.

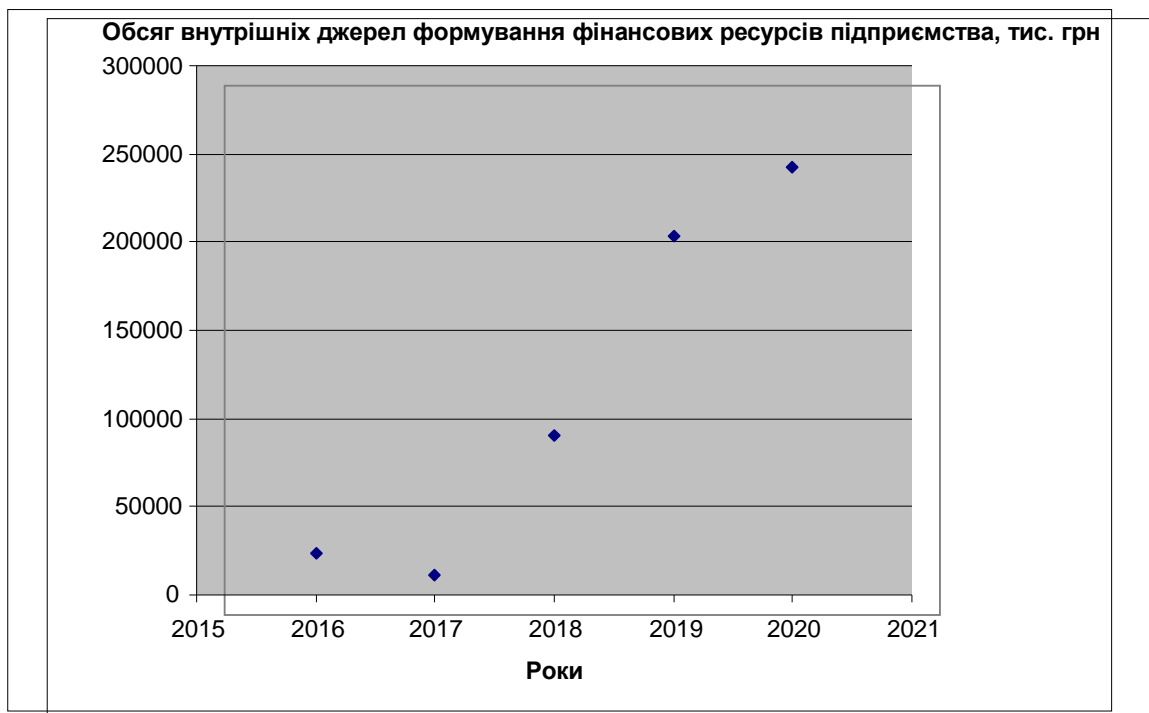

Рис. 3.1. Обсяг внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» упродовж 2018-2021 рр.

Джерело: побудовано автором

Діаграма 3.1 ілюструє наявність лінійного взаємозв'язку між змінними, вираженого за допомогою функції 3.2 :

$$\hat{y} = a + bx$$

Необхідно визначити значення параметрів a та b даної функції, розв'язавши систему нормальних рівнянь:

$$\begin{cases} 5a + 10050b = 571564,24, \\ 10050a + 20200510b = 1149472033 \end{cases}$$

Отже, значення параметрів системи рівнянь становлять:

$$a = -126192680,2$$

$$b = 62839,3$$

Оціночне рівняння економетричної моделі, відповідно, запишемо у вигляді:

$$y = -126192680,2 + 62839,3 x \quad (3.4)$$

За допомогою рівняння 3.4 обчислимо значення функції (y_i^{\wedge}) для кожного аргумента (x_i):

$$1) y_i^{\wedge} = -126192680,2 + 62839,3 * 2008 = -11365,8$$

$$2) y_i^{\wedge} = -126192680,2 + 62839,3 * 2009 = 51473,5$$

$$3) y_i^{\wedge} = -126192680,2 + 62839,3 * 2019 = 114312,8$$

$$4) y_i^{\wedge} = -126192680,2 + 62839,3 * 2020 = 177152,1$$

$$5) y_i^{\wedge} = -126192680,2 + 62839,3 * 2021 = 239991,4$$

Проведені обчислення y_i^{\wedge} дали змогу побудувати оціночну пряму

$y = -126192680,2 + 62839,3 x$ (рис. 3.2)

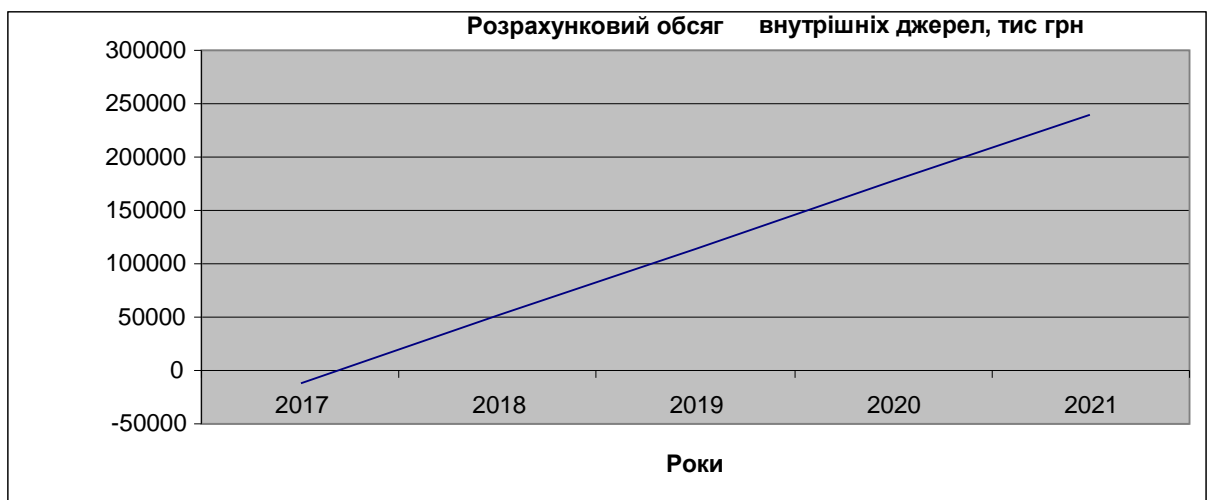

Рис. 3.2 Оціночна пряма регресійної моделі

Джерело: побудовано автором

Обчислимо середню похибку апроксимації β , що дозволить визначити об'єктивність побудованої моделі:

$$\beta = (1/n \sum_i^n \beta_i) * 100\%, \beta \leq 10\% \quad (3.5)$$

$$\beta = 0,2756/5 * 100\% = 5,512 \%$$

Значення похибки відповідає еталону, отже, дана економетрична модель побудована правильно і може застосовуватись для прогнозування показників.

Внутрішні джерела формування фінансових ресурсів підприємства фінансуються, переважно, за рахунок власного капіталу. Відтак, побудуємо регресійну модель для прогнозування значень даного показника у майбутніх періодах.

Залежність між сумою власного капіталу та періодом його формування є лінійною, що відображено на діаграмі (рис. 3.3)

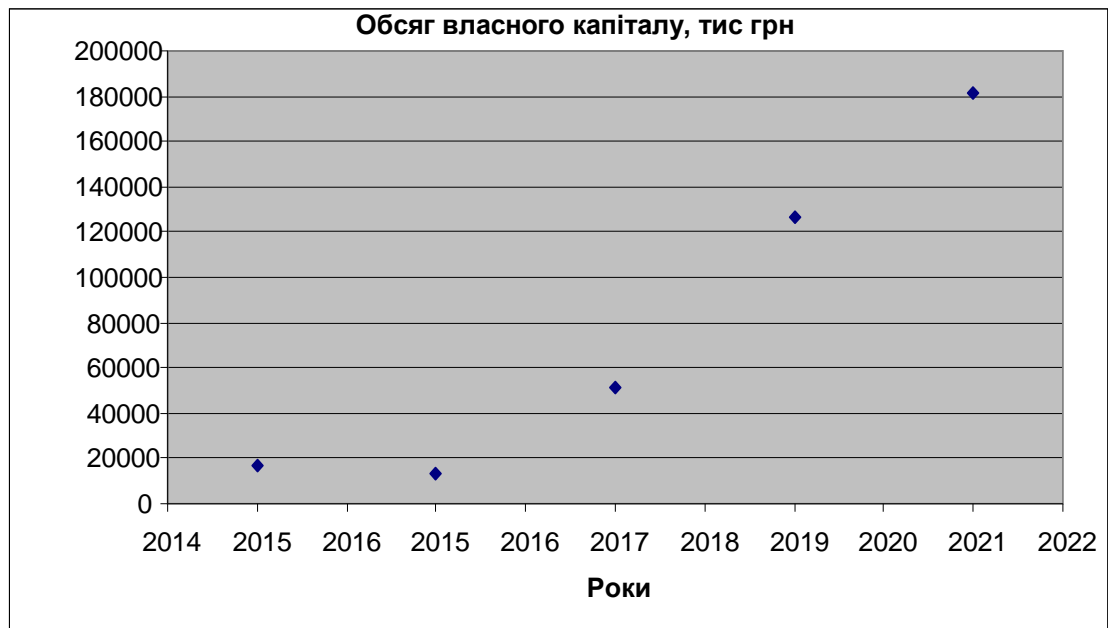

Рис. 3.3 Обсяг власного капіталу ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» упродовж 2018-2021 рр.

Джерело: побудовано автором

Систему нормальних рівнянь запишемо так:

$$\begin{cases} 5a + 10050b = 389112, \\ 10050a + 20200510b = 782557348 \end{cases}$$

Розв'язки системи становлять:

$$a = -88810005,6$$

$$b = 44222,8$$

Отже, оціночне рівняння регресійної моделі має такий вигляд:

$$y = -88810005,6 + 44222,8 x \quad (3.6)$$

За допомогою рівняння 3.6 знайдемо значення змінної y_i^{\wedge} для кожного x_i :

$$1) y_i^{\wedge} = -88810005,6 + 44222,8 * 2008 = -10632,2$$

$$2) y_i^{\wedge} = -88810005,6 + 44222,8 * 2009 = 33599,6$$

$$3) y_i^{\wedge} = -88810005,6 + 44222,8 * 2019 = 77822,4$$

$$4) y_i^{\wedge} = -88810005,6 + 44222,8 * 2020 = 122045,2$$

$$5) y_i^{\wedge} = -88810005,6 + 44222,8 * 2021 = 166268$$

Використовуючи розрахункові значення y_i^{\wedge} , побудуємо оціночну пряму $y = -88810005,6 + 44222,8 x$ (рис. 3.4)

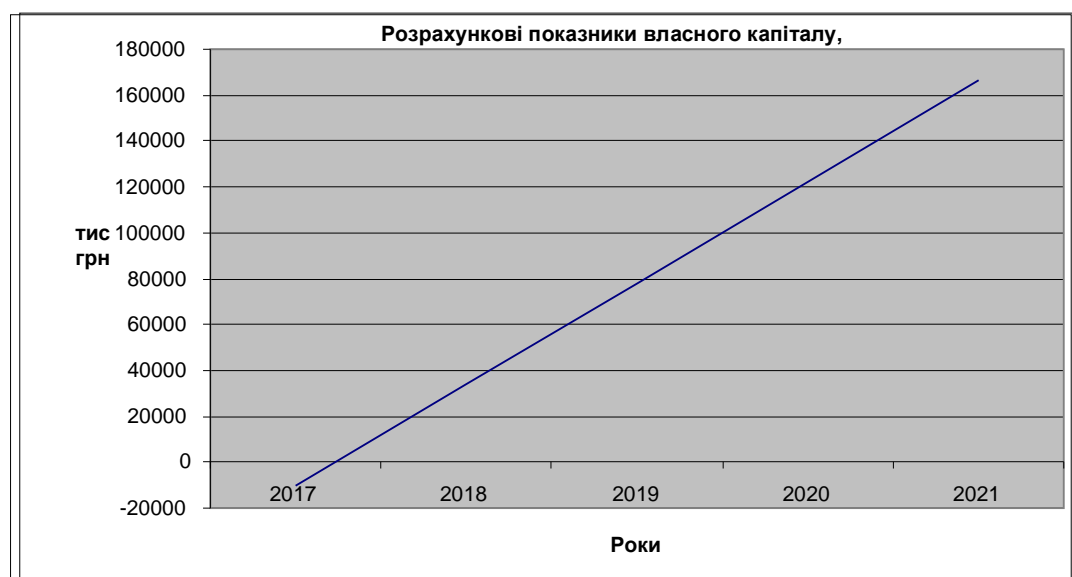

Рис. 3.4. Оціночна пряма регресійної моделі

Джерело: побудовано автором

З формулою 3.5 обчислимо значення похибки:

$$\beta = 0,36625/5 * 100\% = 7,325\%$$

$7,325\% \leq 10\%$, тобто дана модель є об'єктивною.

Побудуємо регресійну модель для визначення прогнозованих обсягів нерозподіленого прибутку, як вагової складової власного капіталу підприємства. У даному випадку залежність між змінними також має лінійний характер, що підтверджується розміщенням точок на діаграмі (рис. 3.3)

Рис. 3.5 Обсяг нерозподіленого прибутку ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» упродовж 2019-2021 рр.

Джерело: побудовано автором

Система нормальних рівнянь для обчислення параметрів моделі матиме вигляд:

$$\begin{cases} 5a + 10050b = 335647, \\ 10050a + 20200510b = 675092698 \end{cases}$$

Знайдемо розв'язки даної системи:

$$a = -88820698,6$$

$$b = 44222,8$$

Оціночне рівняння економетричної моделі, відповідно, запишемо у вигляді:

$$y = -88820698,6 + 44222,8 x \quad (3.7)$$

За допомогою рівняння 3.6 обчислимо значення функції (y_i^{\wedge}) для кожного аргумента (x_i):

$$1) y_i^{\wedge} = -88820698,6 + 44222,8 * 2008 = -21316,2$$

$$2) y_i^{\wedge} = -88820698,6 + 44222,8 * 2009 = 22906,6$$

$$3) y_i^{\wedge} = -88820698,6 + 44222,8 * 2019 = 67129,4$$

$$4) y_i^{\wedge} = -88820698,6 + 44222,8 * 2020 = 111325,2$$

$$5) y_i^{\wedge} = -88820698,6 + 44222,8 * 2021 = 155575$$

На основі проведених розрахунків y_i^{\wedge} побудуємо оціночну пряму

$$y = -88820698,6 + 44222,8 x \quad (\text{рис. 3.4})$$

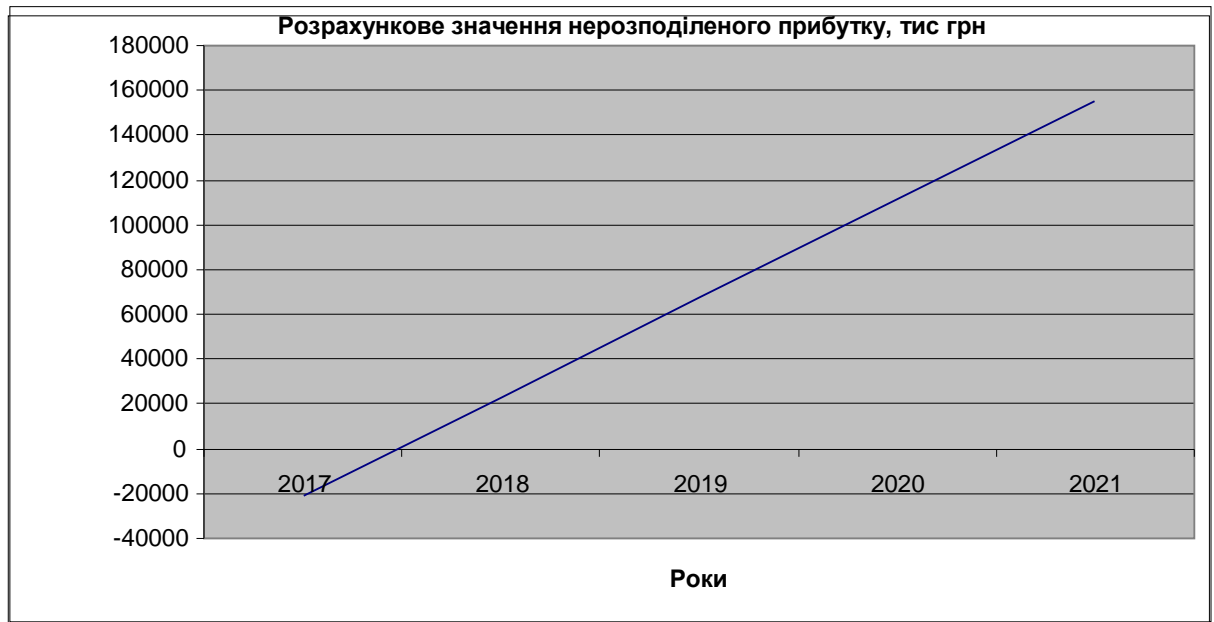

Рис. 3.6 Оціночна пряма регресійної моделі

Джерело: побудовано автором

За формулою 3.5 знайдемо середню похибку апроксимації :

$$\beta = 0,46065/5 * 100\% = 9,213\%$$

9,213 % $\leq 10\%$, тому дану модель можна застосовувати з метою прогнозування показників.

Значну роль у формуванні внутрішніх джерел фінансових ресурсів підприємства відіграє чистий прибуток. Отже, побудуємо регресійну модель для прогнозування значень даного показника. Як і в попередніх випадках, залежність між змінними є лінійною (рис.3.5)

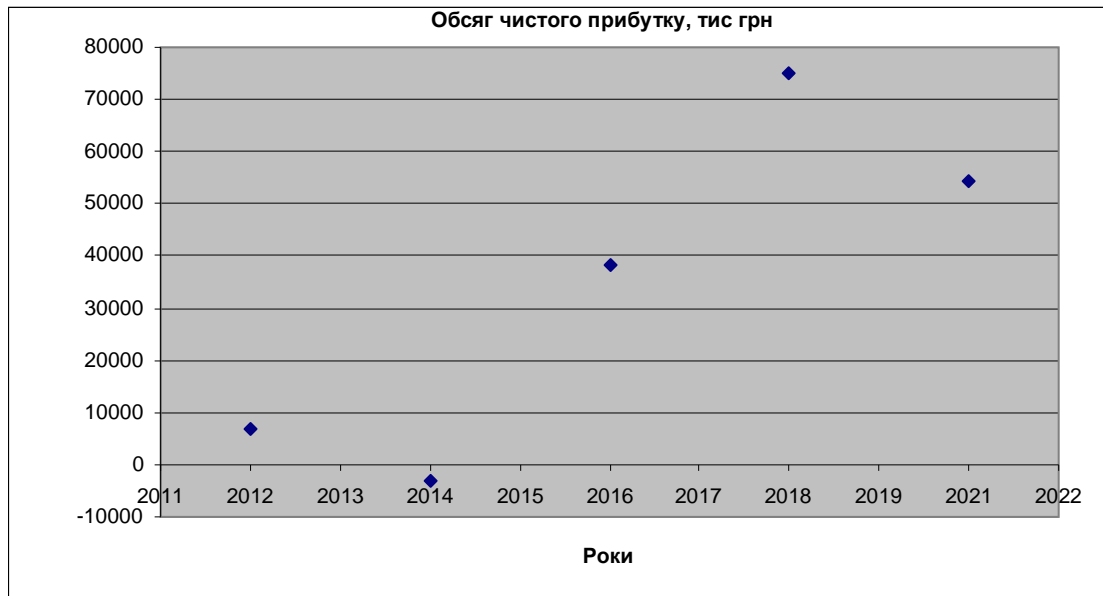

Рис. 3.7 Обсяг чистого прибутку ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» упродовж 2019-2021 рр.

Джерело: побудовано автором

Запишемо систему нормальних рівнянь та знайдемо її розв'язки:

$$\begin{cases} 5a + 10050b = 171158, \\ 10050a + 20200510b = 344201397 \end{cases}$$

Знайдемо розв'язки даної системи:

$$a = -34902985,4$$

$$b = 17381,7$$

Оціночне рівняння регресійної моделі має вигляд:

$$y = -34902985,4 + 17381,7 x \quad (3.8)$$

Підставимо значення аргумента x_i в рівняння 3.7 і отримаємо розрахункові показники чистого прибутку:

$$1) y_i^{\wedge} = -34902985,4 + 17381,7 * 2008 = -531,8$$

$$2) y_i^{\wedge} = -34902985,4 + 17381,7 * 2009 = 16849,9$$

$$3) y_i^{\wedge} = -34902985,4 + 17381,7 * 2019 = 34231,6$$

$$4) y_i^{\wedge} = -34902985,4 + 17381,7 * 2020 = 51613,3$$

$$5) y_i^{\wedge} = -34902985,4 + 17381,7 * 2021 = 68995$$

Обчислені значення y_i^{\wedge} є основою для побудови оціночної прямої:

$$y = -34902985,4 + 17381,7 x \text{ (рис. 3.8)}$$

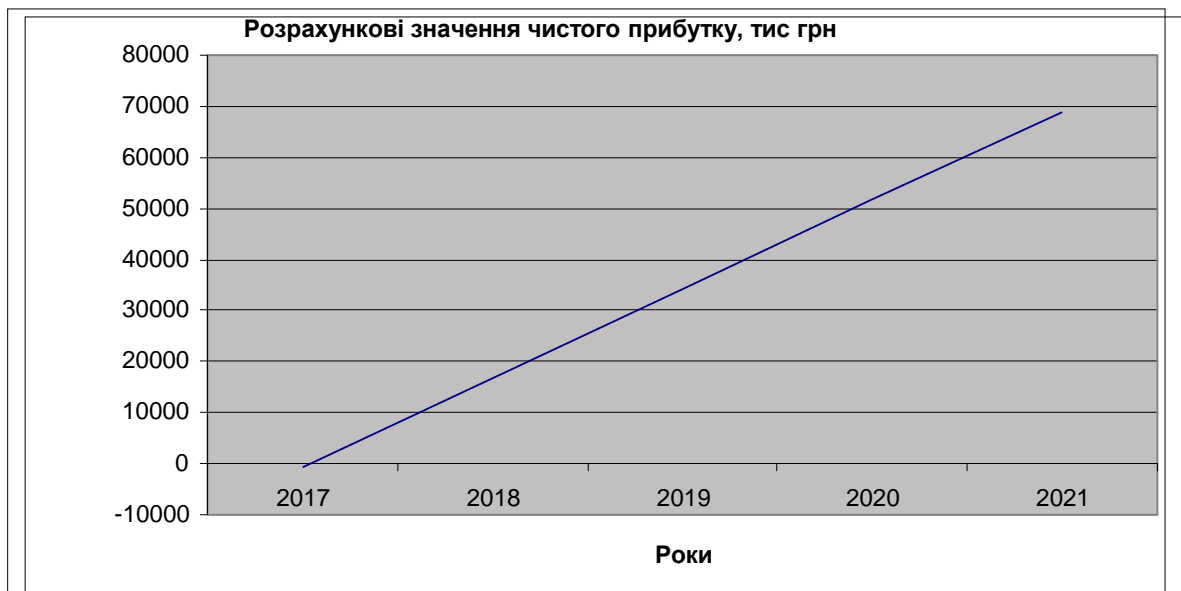

Рис. 3.8 Оціночна пряма регресійної моделі

Джерело: побудовано автором

Обчислимо значення похибки β та прирівняємо до еталону:

$$\beta = 0,4123/5 * 100\% = 8,426 \%$$

8,426 % \leq 10%, що свідчить про об'єктивність даної моделі.

Таким чином, нами визначено формули (3.4 – 3.7) для прогнозування власного капіталу, нерозподіленого прибутку, чистого прибутку та загального обсягу власних джерел формування фінансових ресурсів підприємства, що

дозволить оцінити імовірну динаміку зазначених показників упродовж 2022-2026 років (рис. 3.9)

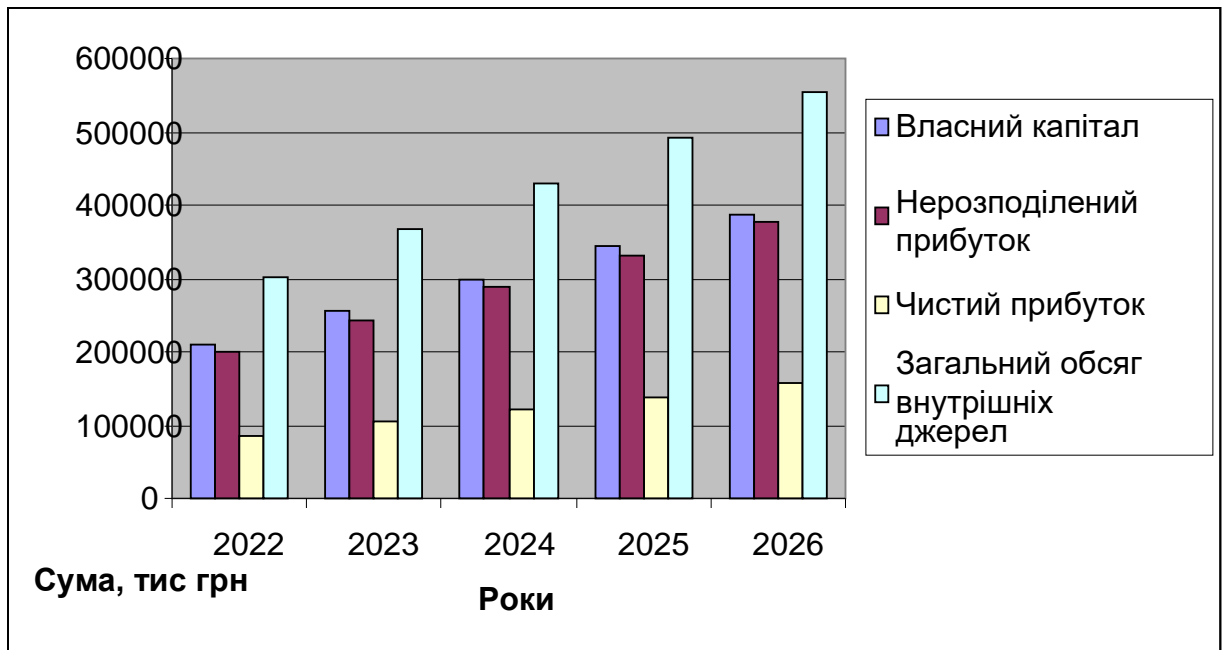

Рис. 3.9. Графічна модель динаміки внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» на період 2022–2026 років

Джерело: побудовано автором

Побудована нами графічна модель яскраво ілюструє зростання обсягів внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів підприємства у 2022-2026 роках. Позитивним явищем є висхідна динаміка таких складових власних ресурсів, як нерозподілений прибуток та чистий прибуток, що свідчить про імовірне покращення фінансового стану підприємства. Збільшення обсягів нерозподіленого прибутку у майбутніх періодах зумовить зростання суми власного капіталу.

Оцінку прогнозованої динаміки джерел фінансових ресурсів слід доповнити аналізом їх імовірної структури (табл.3.1)

**Прогнозована структура внутрішніх джерел формування
фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» на період
2022-2026 років**

Рік	Показники					
	Власний капітал		Чистий прибуток		Загальна вартість внутрішніх ресурсів	
	сума, тис грн	частка, %	сума, тис грн	частка, %	сума, тис грн	частка, %
2022	210490,8	69,51	86376,7	28,52	302830,7	100
2023	254713,6	69,66	103758,4	28,37	365670,0	100
2024	298936,4	69,76	121140,1	28,27	428509,3	100
2025	343159,2	69,84	138521,8	28,19	491348,6	100
2026	387382,0	69,90	155903,5	28,13	554187,9	100

Джерело: розраховано автором

Наведені у таблиці 3.1 показники відображають домінуючу роль власного капіталу у структурі внутрішніх джерел фінансових ресурсів. При цьому, у 2022-2026 роках прогнозується зростання його частки у загальній сумі власних джерел підприємства на 0,39% . Водночас, питома вага чистого прибутку дещо знизиться : від 28,52% у 2022 році до 28,13% у 2026 році.

Отже, на основі аналізу прогнозних показників джерел формування фінансових ресурсів підприємства можна зробити висновок про необхідність підвищення ефективності використання власних ресурсів та здійснення системи заходів, спрямованих на зростання прибутковості діяльності підприємства.

В контексті дослідження шляхів оптимізації фінансових ресурсів підприємства доцільно розглянути зарубіжний досвід управління фінансовими ресурсами.

3.2. Зарубіжний досвід оптимізації використання фінансових ресурсів підприємства

Дослідимо теоретичні та практичні аспекти управління фінансовими ресурсами у провідних країнах світу з метою подальшого застосування

напрацювань у даній галузі для підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів вітчизняних підприємств.

Розглянемо особливості оцінки ефективності використання фінансових ресурсів. Слід зазначити, що: «у практиці зарубіжних компаній з цією метою найчастіше застосовується модель Дюпона, яка становить чітко детерміновану факторну залежність основних компонентів фінансової звітності підприємства» [30].

Згідно із моделлю Дюпона: «на рентабельність власного капіталу впливають рентабельність продажу, оборотність активів, показник фінансового важеля. Значущість виділених факторів пояснюється тим, що вони узагальнюють усі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства, його статику та динаміку, бухгалтерську звітність. Перший фактор узагальнює звіт про фінансові результати підприємства, другий – актив балансу, третій – пасив балансу» [30].

Не менш поширеною є: «об'єктивно орієнтована система інтегрального аналізу використання капіталу підприємства, запропонована фірмою «Модернсофт». Основою цієї концепції є представлення моделі формування рівня рентабельності власного капіталу підприємства у вигляді сукупності взаємодіючих фінансових блоків, які моделюють «класи» елементів, що безпосередньо формують цей показник. Користувач сам визначає систему таких блоків залежно від специфіки господарської діяльності підприємства» [30].

Разом з тим, науковці Левицька М.О. та Садовська І.Б. пропонують: «з метою оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства використовувати підхід ланцюгових підстановок. Він використовується для розрахунку впливу факторів в усіх типах детермінованих моделей та дозволяє визначити вплив окремих факторів на зміну величини результативного показника шляхом поступової заміни базисної величини кожного факторного показника в обсязі результативного показника на фактичну у звітному періоді» [21, с.126].

Використання методу ланцюгових підстановок дає можливість виявити, зміна якого із чинників найбільше вплинула на зниження результативного показника. Перевага даного методу полягає у забезпеченні здатності підприємства виявити проблемні місця своєї діяльності та пріоритетні напрями вирішення існуючої проблематики.

Водночас, науковець Дж. Ван Хорн пропонує: «оцінювати ефективність використання фінансових ресурсів за допомогою моделі SGR (Sustainable Growth Rate), яка передбачає наявність двох основних чинників зростання економічного потенціалу підприємства: рентабельності власного капіталу та коефіцієнт реінвестування прибутку. При цьому враховано, що показник рентабельності власного капіталу, у свою чергу, залежить від показників рентабельності продажу, оборотності активів та фінансового важеля. Модель SGR є чітко детермінованою факторною моделлю, що встановлює залежність між темпом приросту економічного потенціалу підприємства, що виявляється у зростанні обсягу виробництва, і основними факторами, які його визначають. Ці фактори дають змогу провести комплексну характеристику виробничо-господарської діяльності, позиції підприємства на ринку, взаємовідносин власників та керівників підприємства» [30].

Слід зазначити, що: «найбільшого поширення серед компаній США отримала система SWOT-аналізу. Сутність даного методу полягає в дослідженні характеру сильних і слабких сторін підприємства відносно можливостей використання його капіталу, а також позитивного чи негативного впливу окремих зовнішніх та внутрішніх факторів на умови його використання» [25].

Разом із тим: «SWOT-аналіз підприємства включає:

- аналіз макро- і мікросередовищ підприємства;
- формування переліку сильних і слабких сторін, а також можливостей та загроз стосовно специфіки конкретного підприємства;
- кількісну оцінку сильних і слабких сторін, можливостей і загроз підприємства;
- розрахунок інтегральної оцінки SWOT-аналізу;

- встановлення взаємозв'язків між сильними і слабкими сторонами з метою виявлення пріоритетних напрямів» [25].

Розглянемо основні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, розроблені вітчизняними науковцями.

Так, Рубейкін В. А. запропонував: «збалансовану систему індикаторів діяльності (ЗСІД). Суть цієї системи полягає в недостатності лише фінансових показників для повного і всебічного описання стану підприємства. Головна структурна ідея ЗСІД полягає в тому, щоб збалансувати систему показників у вигляді чотирьох груп. Перша група включає традиційні фінансові показники. Друга – описує зовнішнє оточення підприємства, його взаємини з клієнтами. Третя група характеризує внутрішні процеси підприємства. Четверта – дає змогу описати здатність підприємства до навчання і зростання, яка фокусується у такі чинники: люди, з їхніми здібностями, навичками і мотивацією; інформаційні системи; організаційні процедури» [39, с.55].

Водночас, науковці Кузнецова С. О. та Чернікова І. Б. пропонують: «показник «термін повернення капітальних вкладень». Він становить кількість років, протягом яких прибуток від продажів за відрахуванням функціонально-адміністративних витрат відшкодовує основні капітальні вкладення. Залишається дискусійним питання про те, період повернення повинен розраховуватися з дисконтуванням чи без нього» [19, с.52].

Згідно із Сидоренко Р.В. «основними групами показників, які можуть оцінити ефективність використання фінансових ресурсів, є динаміка доходу і його структура; рівні витрат і показники прибутковості; управління робочим капіталом і грошові потоки; використання активів та інвестиційна ефективність» [42].

На основі проведеного нами дослідження проведемо порівняльну характеристику вітчизняного та зарубіжного досвіду оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Результати узагальнимо в табл. 3.2

**Переваги та недоліки підходів до оцінки ефективності використання
фінансових ресурсів на підприємстві**

Назва підходу	Переваги	Недоліки
1	2	3
Зарубіжний досвід		
Модель Дюпона	Швидкість оцінки; можливість оцінити фінансову діяльність в цілому; виявлення способів підвищення норми прибутку	Недостатня точність результатів; має галузеву специфіку; необхідність використання у поєднанні з іншими методами
Система «Модернсофт»	Інтегральність аналізу; точність результатів; можливість доповнення та налагодження	Необхідність відповідного програмного забезпечення; необхідність досвіду підбору показників
Метод ланцюгових підстановок	Дає можливість виявити слабкі сторони підприємства, використовується для усіх типів детермінованих факторних моделей	Необхідність використання в поєднанні з іншими методами; необхідність досвіду підбору результативного показника
Модель SGR	Дає змогу зробити комплексну й узагальнену оцінку; виявлення напрямків покращення ситуації	Обмеженість факторів впливу; наочність оцінки
Система SWOT-аналізу	Дозволяє зробити комплексну оцінку впливу факторів; виявити слабкі та сильні сторони підприємства	Не дозволяє оцінити вплив факторів у кількісному виразі
Вітчизняний досвід		
ЗСІД	Комплексність; збалансованість; повнота; всебічність оцінки	Не враховує аналітичних показників
EVA	Простота розрахунку; швидкість оцінки; дає можливість оцінити фінансову діяльність у цілому	Обмеженість факторів; дає інформацію лише для власника підприємства
Термін повернення капітальних вкладень	Простота розрахунку; дає можливість оцінити у часовому виразі	Невирішеність питання щодо використання дисконтування при його застосуванні
Система блоків	Інформативність; фундаментальність; всебічність оцінки	Тривалість розрахунку та відсутність аналітичних показників

Джерело: побудовано автором на основі [30]

Слід зазначити, що методи, наведені в таблиці 3.2, не є універсальними. Тому необхідно оцінювати раціональність застосування того чи іншого методу на конкретному підприємстві залежно від його особливостей.

На нашу думку, з метою оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» слід застосувати систему SWOT-аналізу, що забезпечить найбільш повне висвітлення сильних та слабких сторін діяльності підприємства та дозволить визначити напрямки покращення стану формування і використання фінансових ресурсів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Матриця SWOT ПуАТ «Нововолинський ливарний завод»

		<i>Зовнішнє середовище</i>	
		<p>Можливості (шанси)</p> <ul style="list-style-type: none"> — задоволення потреб споживачів шляхом збільшення асортименту продукції; — розширення ринків збуту продукції; — сприяння законодавства та державної політики розвитку підприємства; 	<p>Загрози</p> <ul style="list-style-type: none"> — поява нових та зміцнення позицій існуючих конкурентів — несприятливе державне регулювання діяльності ливарних підприємств — високий податковий тиск з боку держави — висока вартість енергоресурсів
<i>Внутрішнє середовище</i>	<p>Сильні сторони:</p> <ul style="list-style-type: none"> — чітке управління виробничими процесами на підприємстві; — висока кваліфікація кадрів; — наявність сертифікації якості продукції; 	<p>Заходи</p> <ul style="list-style-type: none"> — впровадження новітніх технологій; — збільшення прибутку за рахунок збільшення обсягів продажу. 	<p>Заходи</p> <ul style="list-style-type: none"> — застосування ефективних конкурентних стратегій, виходячи з особливостей місцевого та загальноукраїнського ринку; — максимально вигідне пристосування до діючого законодавства.
	<p>Слабкі сторони</p> <ul style="list-style-type: none"> — недостатність уваги керівництва щодо впровадження нових технологій; — практична відсутність рекламної діяльності. 	<p>Заходи</p> <ul style="list-style-type: none"> — впровадження нових передових технологій на підприємстві, які б дозволили знижувати собівартість, зберігаючи високу якість продукції — розробка нових видів продукції для задоволення унікальних потреб споживачів. 	<p>Заходи</p> <p>проведення активної рекламної діяльності (наприклад, нанесення реклами на власний транспорт).</p>

Джерело: побудовано автором

За результатами проведеного SWOT-аналізу підприємства можна визначити такі заходи, спрямовані на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів: впровадження новітніх технологій у виробництво з метою зниження собівартості продукції та збереження її високої якості; збільшення прибутку за рахунок зростання обсягів продажу та розширення ринків збуту; збільшення асортименту продукції.

Отже, нами розроблено модель оптимізації внутрішніх джерел фінансових ресурсів підприємства та проведено оцінку зарубіжних методик аналізу ефективності використання фінансових ресурсів, а також визначено основні напрямки оптимізації фінансових ресурсів підприємства.

Висновки до розділу 3

Проведене у даному розділі дослідження дало змогу сформуванню низку висновків та пропозицій. Серед них такі результати науково-теоретичного та практичного характеру :

1. На основі застосування регресійного аналізу побудовано графічну модель динаміки внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» на період 2022-2026 років. Дана модель відображає висхідну динаміку прогнозованого загального обсягу власних фінансових ресурсів в цілому та основних їх складових – власного капіталу (в т. ч. нерозподіленого прибутку) і чистого прибутку зокрема.

2. Проведено аналіз прогнозованої структури внутрішніх джерел фінансових ресурсів підприємства у 2022 - 2026 роках. В результаті такого аналізу виявлено переважання у частки власного капіталу у загальній вартості власних ресурсів та тенденцію її подальшого зростання. На відміну від показника власного капіталу, питома вага чистого прибутку у структурі внутрішніх джерел фінансових ресурсів має спадну динаміку.

3. Досліджено зарубіжний досвід оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства та проведено порівняльну характеристику із

вітчизняною методикою, що дозволило визначити ряд переваг та недоліків кожної з існуючих моделей.

4. За допомогою SWOT-аналізу ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» виявлено сильні та слабкі сторони діяльності підприємства та запропоновано ряд заходів, спрямованих на підвищення його рентабельності і зміцнення конкурентних позицій, зокрема: збільшення обсягів прибутку шляхом зниження собівартості продукції та збільшення обсягів продаж, проведення активної рекламної діяльності, запровадження новітніх технологій, розширення ринків збуту.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі розкрито теоретичні аспекти та обґрунтовано практичні прийоми формування фінансової звітності підприємства. Проведене дослідження дало змогу сформувати ряд висновків та узагальнень. Серед них такі результати концептуально-теоретичного та практичного характеру:

1. Фінансова звітність, згідно чинного законодавства – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

2. Основною метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

3. Сутність аналізу фінансової звітності полягає в: «застосуванні аналітичних інструментів та методів з метою виявлення суттєвих зв'язків і характеристик, необхідних для прийняття управлінських рішень. Правові основи з питань складання фінансової звітності регламентуються Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

4. Проведена оцінка системи функціонування ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» показала, що конкурентоспроможність продукції підприємства перебуває на високому рівні. Упродовж 2019-2021 рр. зріс обсяг виручки від реалізації продукції, проте, розмір чистого прибутку у 2021 році, порівняно з попереднім періодом знизився, що спричинено збільшенням обсягів випуску продукції і відповідним зростанням витрат.

5. Досліджено динаміку та структуру джерел формування фінансових ресурсів підприємства в рамках формування фінансової звітності. В результаті аналізу внутрішніх джерел виявлено, що основною їх складовою є власний капітал, частка якого упродовж аналізованого періоду складала від 57 до 75 %. Спадаюча динаміка питомої ваги чистого прибутку у структурі внутрішніх джерел свідчить про зниження ефективності використання власних ресурсів. Водночас,

оцінка складу та структури зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів проілюструвала зростання рівня фінансової незалежності підприємства, що підтверджується зниженням обсягу залучених коштів у 2021 році, порівняно з попереднім періодом. Проте, упродовж 2019-2021 років загальний обсяг залучених джерел фінансових ресурсів зріс. Таке явище є негативним і зумовлює необхідність реалізації системи заходів, спрямованих на зниження обсягів залучених ресурсів, зокрема – поточних зобов'язань.

6. Важливими складовими системи показників оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами в контексті формування фінансової звітності є коефіцієнти рентабельності та фінансової стійкості. У результаті проведеного аналізу виявлено зниження рівня рентабельності підприємства за основними її показниками (рентабельність продукції, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу). Таке явище зумовлене з зниженням обсягу чистого прибутку, що супроводжувалось зростанням середньорічної вартості активів, власного капіталу, собівартості продукції. При цьому, фінансова стійкість підприємства упродовж 2019-2021 рр. перебувала на високому рівні: значення коефіцієнтів автономії, фінансової стійкості, забезпеченості власними засобами зросли упродовж аналізованого періоду.

7. Аналіз показників ліквідності, платоспроможності та ділової активності підприємства виявив здатність підприємства перетворювати ліквідні активи у грошові кошти та своєчасно виконувати зобов'язання. Динаміка коефіцієнтів загальної, поточної та абсолютної ліквідності упродовж 2019-2021 років є висхідною, що свідчить про високий рівень платоспроможності підприємства. Негативним явищем є зростання обсягів дебіторської заборгованості та зниження рівня її оборотності упродовж аналізованого періоду.

8. Побудовано графічну модель динаміки внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» на період 2022-2026 років із застосуванням регресійного аналізу, яка дала змогу спрогнозувати динаміку загального обсягу власних фінансових ресурсів, значень власного капіталу, нерозподіленого прибутку, чистого прибутку та

дослідити імовірну структуру внутрішніх джерел фінансових ресурсів підприємства у майбутніх періодах.

9. Проведено порівняльну характеристику вітчизняної та зарубіжної методик оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства що дозволило визначити ряд переваг та недоліків кожної з існуючих моделей. В контексті дослідження досвіду зарубіжних країн з питань управління фінансовими ресурсами розроблено матрицю SWOT-аналізу ПуАТ «Нововолинський ливарний завод» на основі якої запропоновано ряд заходів, спрямованих на оптимізацію діяльності підприємства в частині формування та використання фінансових ресурсів.

10. За підсумками проведеного дослідження визначено основні напрямки оптимізації управління фінансовими ресурсами в контексті формування показників фінансової звітності ПуАТ «Нововолинський ливарний завод», що передбачають підвищення рівня рентабельності підприємства та зміцнення його конкурентних позицій на ринку. Виконання поставленого завдання забезпечить реалізація таких заходів: зниження собівартості продукції на основі запровадження новітніх технологій у виробництво; збільшення обсягів продаж; розширення асортименту продукції та ринків збуту; активна рекламна діяльність; зниження обсягів залучення позикових ресурсів; зниження обсягів дебіторської заборгованості та прискорення її оборотності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва В. О. Проблеми впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. *Економічні науки. Сер. Облік і фінанси*. 2017. Вип. 10(3). С. 10-14.
2. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.
3. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М. Фінансовий аналіз : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2007. 592 с.
4. Блищик Л. В. Бухгалтерський облік як важливе джерело інформаційного забезпечення управління підприємством. *Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні*. Матеріали ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів та студентів. Ірпінь, 24 лютого 2016. URL: http://ir.asta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/322/1/286_IR.pdf (дата звернення 25.10.2022).
5. Бондар М.І. Звітність підприємства: підручник. URL: http://pidruchniki.com/2015060964802/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/zvitnist_pidpriyemstva (дата звернення 25.10.2022).
6. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.
7. Верига Ю. А. Фінансовий облік: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 438 с.
8. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навч.-практ. Посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 536 с.
9. Впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності: краща світова практика, українські реалії та досвід країн СНД. URL: <http://nabu.ua/upload/file/msfo.pdf> (дата звернення 25.10.2022).
10. Гладких Т. В. Проблеми організації бухгалтерського обліку. URL: http://dspace.uccu.org.ua/bitstream/123456789/386/1/Стаття_Гладких_Подольська.pdf (дата звернення 25.10.2022).

11. Гнатишина Н. І. Сучасні проблеми організації бухгалтерського обліку в Україні. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/.pdf> (дата звернення 25.10.2022).
12. Господарський кодекс України. Закон України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 25.10.2022).
13. Звітність підприємств: навч. посібник. За заг. ред. В. В. Пантелеєва. К.: Знання, 2017. 432 с.
14. Колісник В.Ю. Проблеми і перспективи складання фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів обліку та звітності. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2766/1.pdf> (дата звернення 27.10.2022).
15. Корінь А.М. Шляхи удосконалення методики складання фінансової звітності. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/208.pdf> (дата звернення 17.10.2022).
16. Корягін М.В. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності: монографія. К: Інтерсервіс, 2016. 276 с.
17. Косова Т.Д., Сіменко І.В. Фінансовий аналіз : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 440 с.
18. Коцупатрий М. М. Облік і звітність в оподаткуванні у схемах і таблицях: навч. посіб. для студ. напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит». К.: КНЕУ, 2015. 196 с
19. Кузнецова С. О., Чернікова І. Б. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посібник. Х.: Видавництво «Лідер», 2016. 318 с.
20. Кулинич М. Б. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/6_ukr/63.pdf (дата звернення 25.10.2022).

21. Левицька М.О., Садовська І.Б. Трансформація фінансової звітності за міжнародними стандартами: навч. посібник. Луцьк: РВВ Луцький НТУ, 2013. 410 с.
22. Ломакіна А.Є. Особливості переходу України на Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/880/ (дата звернення 25.10.2022).
23. Лоя М. І. Проблемні аспекти розвитку бухгалтерського обліку в сучасних умовах нестабільності економічного середовища. *Молодий вчений*. 2015. №3(18). С. 56 – 61.
24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 25.10.2022).
25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України №628 від 27.06.2013 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13> (дата звернення 25.10.2022).
26. Нечипорук Ю.О. Фінансова звітність: методика формування, аналізу і аудиту показників. URL: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/1392/1/ОПЗм_Нечипорук_Фінансова_звітність_методика_формування_аналізу_і_аудиту_показників.pdf (дата звернення 25.10.2022).
27. Озеран А. В. Теорія та методологія формування фінансової звітності підприємств: монографія. К.: КНЕУ, 2015. 471 с.
28. Офіційний сайт ПуАТ «Нововолинський ливарний завод». URL: <https://nlz.ua/> (дата звернення 15.11.2022).
29. Пантелеев В. П. Консолідація фінансової звітності: навч. посібник. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2016. 429 с.
30. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Наказ Мінфіну

України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99> (дата звернення 25.10.2022).

31. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. №2755-УІ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 20.10.2022).

32. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення 10.10.2022).

33. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://www.zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 20.10.2022).

34. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> (дата звернення 10.10.2022).

35. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності. Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF13020.html (дата звернення 10.10.2022).

36. Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів. Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1998 р. № 1706. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-98-п> (дата звернення 15.09.2022).

37. Резникова В. В. Перспективи гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/holovna/item/435-perspektyvy-harmonizatsiyi-bukhhalterskoho-obliku-ta-finansovoyi-zvitnosti-v-ukrayini-rieznikova-v-v-orlova-o-s> (дата звернення 15.09.2022).

38. Резникова В. В., Орлова О. С. Гармонізація бухгалтерського обліку і фінансової звітності суб'єктів господарювання в Україні: поняття та форми.

URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.31/part_2/14.pdf (дата звернення 15.09.2022).

39. Рубейкін В. А. Прийняття ефективних управлінських рішень на основі показників звітності. *Агросвіт*. 2017. №10. С.54-58.

40. Садовська І. В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2013. 688 с.

41. Світлична В. Ю. Гармонізація національної фінансової звітності з міжнародними стандартами: актуальність, порядок та перспективи. URL: <http://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/58/58> (дата звернення 15.09.2022).

42. Сидоренко Р.В. Вимоги до фінансової звітності в сучасних умовах господарювання. URL: <http://ecj.oa.edu.ua/articles/2014/n24/27.pdf> (дата звернення 15.09.2022).

43. Сук Л.К. Фінансовий облік: навч. посібнику К.: Знання, 2012. 647 с.

44. Хомин П. П., Журавель Г. П. Звітність підприємства: навч. посібник. К.: ВД «Професіонал», 2016. – 656 с.

45. Хто переходить на МСФЗ з 2018 року. URL: <https://zakon.help/article/xto-perehodit-na-msfz-z-2018-roku/> (дата звернення 15.10.2022).

46. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємств та її аналіз: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 568 с.

47. Чабанова Н. В., Єфименко Т.І. Фінансовий облік: підручник. К.: Академія, 2017. 704 с.

48. Шеверя Я. В. Регулювання та якість фінансової звітності в Україні. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. 2014. Вип. 1. С. 302-316.

49. Шкуліпа Л.В. Трансформація фінансової звітності на IFRS: сучасні питання. *Молодий вчений*. 2016. №8(35). С.48-54

50. Шмельова В. В. Пріоритетні заходи з підвищення фінансової стійкості підприємств агропромислового сектору економіки. *Агросвіт*. 2016. №6. С.38-45